

21 iunie 2017

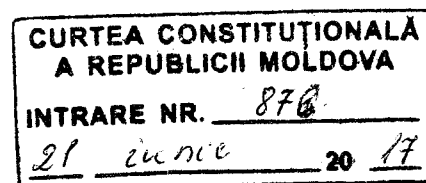
FLD nr. 60

**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA**

*MD-2004, mun. Chișinău,
str. Alexandru Lăpușneanu, nr. 28*

S E S I Z A R E

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(l) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16.06.1995, privind interpretarea normelor constituționale și controlul constituționalității actelor legislative

I. SUBIECTUL SESIZĂRII

Grigore COBZAC, Tudor DELIU, Maria CIOBANU, Iurie ȚAP

Deputați în Parlamentul Republicii Moldova

Republica Moldova, MD-2073, mun. Chișinău,
Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt, nr.105, bir. 715.
tel.: 079502009, www.parlament.md

II. OBIECTUL SESIZĂRII

1. Prezenta sesizare este înaintată Onoratei Curți în temeiul: *art. 135 alin. (1) lit. a) și b) din Constituția Republicii Moldova; art.4 alin. (1) lit. a) și b) din Legea nr.317 din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituțională; art. 4 alin. (1) lit. a) și b) din Codul jurisdicției constituționale, aprobat prin Legea nr. 502 din 16 iunie 1995, și are ca obiect de examinare interpretarea normelor constituționale și controlul constituționalității actelor legislative.*

2. Avînd în vedere identificarea și documentarea de către Comisia de Anchetă parlamentară a faptelor de export al substanțelor ilicite prin intermediul Î.S. „Poșta Moldovei” și asigurarea viabilității acestei scheme de export ilicit și fraudulos de către unii membri ai prezentului Guvern, precum și cu buna cunoaștere a faptelor invocate personal de către Prim-Ministrul, Pavel Filip, precum și dezvăluirea detaliilor acestei scheme de către presa de investigație națională, și nominalizarea acestor investigații la cele mai prestigioase premii Europene, ținînd cont de inițierea anchetei penale pe acest fapt, toate acestea cumulativ constituind incontestabil dubii rezonabile de lipsă de integritate în raport cu persoane oficiale exponente ale unui interes politic deosebit care sunt responsabili pentru sferele de activitate încredințate¹, servesc drept teme pentru depunerea spre examinare a prezentei Sesizări, prin care solicităm Înaltei Curți de Jurisdicție Constituțională:

2.1. Interpretarea art. 6, art. 98 alin. (3), art. 100, art. 103 alin. (2), 104 alin. (1), și art. 106 coroborat cu art. 1 alin. (3) și art. 7 din Constituția Republicii Moldova, prin prisma următoarelor aspecte:

a) *Constituie dubii rezonabile în raport cu persoanele oficiale exponente ale unui interes politic deosebit, existența informațiilor despre un fapt ilicit documentat de către o comisie de anchetă parlamentară, incusiv și relatat pe larg de către presa de investigație, precum și în raport cu care este pornită urmărirea penală, avînd în vedere jurisprudența anterioară a Înaltei Curți²?*

b) *Care este procedura legală de exercitare a atribuțiilor și de acționare a Parlamentului, dacă în raport cu persoanele oficiale exponente ale unui interes politic deosebit din Guvern, există dubii rezonabile de integritate, iar Parlamentul dînd dovadă de solidaritate politică și de partid ignorează principiile constituționale și nu atrage la răspundere politică Guvernul?*

c) *Urmează Comisia permanentă din Parlament și anume, Comisia Juridică pentru Numiri și Imunități să respecte procedura de verificare a candidaților sub aspect de integritate în vederea evitării cazurilor care pun sub semn de întrebare reputația exponenților viitorului Executiv? Urmează să fie respectat principiul transparenței în acest exercițiu?*

¹ Faptele invocate sunt descrise în prezenta Sesizare și Raportul de alternativă a Comisiei de Anchetă pentru verificarea activității Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei” în legătură cu informațiile referitoare la organizarea de către angajații întreprinderii a transportării ilegale, în afara teritoriului Republicii Moldova, a substanțelor interzise: <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelelegislative/tabid/61/LegislativId/3625/language/ro-RO/Default.aspx>

² HCC nr. 4 din 22.04.2013, HCC nr. 29 din 23.09.2013

2.2. Exercițarea controlului constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 1 din 20 ianuarie 2016 pentru aprobarea Programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere Guvernului, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 20-24, art Nr. 49 din 29.01.2016, *exclusiv în partea ce ține de membrii Executivului în privința cărora³ există dubii rezonabile⁴ de contribuire la asigurarea viabilității schemei de export a substanțelor interzise peste hotarele Republicii Moldova⁵ prin intermediul Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei”, avînd în vedere că Parlamentul a încălcat procedura de verificare a integrității candidaților, cît și cea de investire a Guvernului.*

2.3. Exercițarea controlului constituționalității art. 29 alin. (3) al Regulamentului Parlamentului în lumina prevederilor conșințite în art. 34 și art. 73 ale Constituției Republicii Moldova.

3. Ne adresăm Curții Constituționale ținînd cont de competența sa de interpretare a normelor constituționale și competența de control al constituționalității hotărîrilor Parlamentului, aceasta făcînd parte din categoria actelor legislative, dat fiind faptul că art. 135 alin. (1) lit. a) abilitază Curtea Constituțională de a verifica constituționalitatea tuturor actelor legislative adoptate de Parlament fără a face distincție între ele.

4. *Un precedent pertinent* reprezintă expunerea Curții Constituționale, în *jurisprudența sa anterioară⁶*, asupra constituționalității unei hotărîrii Parlamentului pentru acordarea votului de încredere Guvernului, și anume: *HCC nr.303-XIV din 3 martie 1999, pentru controlul constituționalității Hotărîrii Parlamentului "Privind acordarea votului de încredere Programului de activitate și întregii liste a Guvernului"* Nr.10 din 06.03.99, Monitorul Oficial al R.Moldova nr.24-25/18 din 11.03.1999*, din care motiv considerăm că Sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă, avînd în vedere și faptul că Înalta Curte nu s-a expus anterior din perspectiva abordată în prezenta Sesizare.

5. Considerăm că Hotărîrea Parlamentului nr. 1 din 20 ianuarie 2016 pentru aprobarea Programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere Guvernului, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 20-24, art Nr. 49 din 29.01.2016, în raport cu care solicităm Curții Constituționale verificarea constituționalității, comportă critici de neconstituționalitate *extrinsecă*, cît și *intrinsecă*.

6. În partea ce ține de constituționalitatea *extrinsecă* aceasta s-a materializat *prin încălcări de natură procedurală cît și sub aspect de evitare a aplicării unor drepturi/obligații ale Parlamentului care rezultă din normele Constituționale*, și anume:

6.1. Încălcarea procedurii de convocare a Biroului Permanent al Parlamentului pentru stabilirea ședinței de investire a Guvernului și încălcarea procedurii de investire a Guvernului prin omiterea procedurilor prevăzute de Constituție, și anume:

³ Și anume, asupra: Prim-Ministrului, a doi miniștri (unul în funcție, și un fost ministru al acestui Guvern), a doi conducători a instituțiilor subordonate: Serviciul Vamal și Î.S. „Poșta Moldovei”;

⁴ În sensul jurisprudenței Înaltei Curți, HCC nr. 4 din 22.04.2013;

⁵ Raportul de alternativă a Comisiei de Anchetă pentru verificarea Î.S. „Poșta Moldovei” în legătură cu informațiile referitoare la organizarea de către angajații întreprinderii a transportărilor ilegale, în afara Republicii Moldova, a substanțelor interzise” (Remarcă*: Semnat de către 4 deputați din 9, Așa numitul raport de bază a fost semnat la fel de către 4 deputați.):

<http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3625/language/ro-RO/Default.aspx>

⁶ HCC nr.303-XIV din 3 martie 1999, pentru controlul constituționalității Hotărîrii Parlamentului "Privind acordarea votului de încredere Programului de activitate și întregii liste a Guvernului"* Nr.10 din 06.03.99, Monitorul Oficial al R.Moldova nr.24-25/18 din 11.03.1999

6.1.1. Biroul permanent s-a convocat cu grave încălcări, Parlamentul fiind în vacanța de iarnă. Opoziția a fost intenționat ignorată și nu a fost invitată la ședința Biroului Permanent. În același timp, nu au fost invitați președinții Comisiilor permanente după cum prevede Regulamentul Parlamentului, astfel, fiind încălcate prevederile art. 64 alin. (1) și art. 1 alin (3) ale Constituției Republicii Moldova, 39 alin. (1) și art. 13 alin. (1) lit. f) ale Regulamentului Parlamentului.

6.1.2. Plenul Parlamentului a încălcat procedura de investire a Guvernului prin omiterea etapelor prevăzute de lege, fapt care contravine art. 98 alin. (3) al Constituției Republicii Moldova, dezvoltat prin art. 61 al Regulamentului Parlamentului.

6.2. Tergiversarea (acțiune inițială) și refuzul (acțiune finală) conducerii Parlamentului de a include în ordinea de zi a Plenului Parlamentului rezultatele activității Comisiei de Anchetă constituită de către Forul Legislativ cu 80 de voturi (unanimitatea celor prezenți în sală) vine în contradicție cu art. 34 alin. (2) și art. 73 ale Constituției Republicii Moldova

7. În ceea ce privește criticile intrinseci de neconstituționalitate, considerăm că acestea s-au materializat prin acțiuni ale membrilor Executivului care sunt contrare normelor Legii Supreme, dar și de situații de incompatibilitate survenite ca și consecință a încălcărilor de procedură admise de către Parlament, și anume:

7.1. Apariția dubiilor rezonabile de integritate față de doi miniștri și Prim-ministrul raportați la cazul investigat de către Comisia de Anchetă privind exportul substanțelor interzise peste hotarele țării prin intermediul Î.S. „Poșta Moldovei”, ca și consecință a omiterii etapelor constituționale de investire a Guvernului de către Parlament (inclusiv prin încălcarea procedurii de verificare a integrității candidaților), fapt care contravine art. 1 alin. (3) al Constituției Republicii Moldova.

7.2. Încălcarea procedurii de informare a Parlamentului și responsabilității Guvernului față de Parlament înfrînt prin refuzul de a colabora cu Comisia de anchetă și furnizarea de informații false, fapt care contravine prevederilor art. 104 alin. (1) al Constituției Republicii Moldova

8. Un alt fapt cert, care ne-a determinat să ne adresăm Curții Constituționale reprezintă statuările Înaltei Curți în jurisprudența sa anterioară, și anume HCC nr. 4 din 22.04.2013:

„ 68. În conformitate cu principiul fundamental al statului de drept, persoanele aflate în funcții de conducere trebuie să demonstreze că îndeplinesc standarde ridicate în materie de integritate. În plus, în cazul în care se constată neîndeplinirea condiției, ignorarea acestor constatări și numirea/menținerea în funcții de conducere a unor persoane asupra cărora planează dubii privind integritatea reprezintă o sfidare a statului de drept. Or, statul de drept are valoare constituțională, iar această valoare trebuie respectată pe deplin.

69. În același context, articolul 56 din Constituție prevede că:

„[...] Cetățenii cărora le sint incredințate funcții publice [...] răspund de îndeplinirea cu credință a obligațiilor ce le revin [...].”

70. Astfel, responsabilitatea reprezintă o valoare consacrată de Constituție.

71. Curtea reține că răspunderea politică are la bază concepția statului de drept și democratic și se referă la răspunderea deținătorilor unui mandat politic. Prezumția de nevinovăție, prevăzută de articolul 21 din Constituție ca principiu într-un proces penal, este inaplicabilă răspunderii politice.

72. Curtea statuează, cu titlu de principiu, că orice mandat politic trebuie să se bazeze pe încrederea cetățenilor și a reprezentanților acestora.

73. Într-o democrație veritabilă, normalitatea constă în demisia imediată a persoanelor care și-au pierdut încrederea publică, fără a se ajunge la demitere.”

9. Conștientizând esența conflictului de natură constituțională, precum și consecințele devastatoare, pentru democrație și statul de drept în caz de ignorare a situației create, *înțelegem că acesta vizează crearea unui precedent de tolerare* a actelor care aduc atingere gravă integrității membrilor Executivului și de evitare a responsabilizării politice sau juridice ai acestora, ei beneficiind de susținere politică din partea majorității parlamentare, fapte care sunt *contra bona mores* și *contra legem*. Susținerea politică respectivă este viciată juridic de ignorarea crasă a ilegalităților comise, admise, tolerate, și totalitatea inacțiunilor admise în vederea contracarării acțiunilor ilicite de export a substanțelor interzise prin intermediul unei întreprinderi de stat și cu folosirea resurselor administrative în acest sens de către membrii Guvernului și inacțiunea Legislativului pentru remedierea acestei ilegalități **incompatibile cu statutul de activitate ale ramurilor puterii în Stat, de sfidare a statul de drept, și perturbării separației puterilor în stat, prin lipsa aplicării balanțelor și contrabalanțelor între ramurile puterii**. Ca și consecință, aceste fapte au cauzat vicierea constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 1 din 20 ianuarie 2016 pentru aprobarea Programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere Guvernului, și care fac ca acesta să contravină noțiunii de stat de drept. Totodată, este necesară aducerea în albia normalității juridice a activității Parlamentului în astfel de cazuri serioase, care pot avea repercusiuni iremediabile asupra democrației și statului de drept, prin interpretarea și explicarea sensului autentic și deplin al normelor constituționale.

Remarcă*:

Prim-Ministrul Pavel Filip a recunoscut în cadrul ședinței plenare din 26.05.2017 că „cunoaște despre exportul anabolizantelor” și că ÎS Poșta Moldovei „are grijă de veniturile sale”. Dl Brega, Vice-prim-ministru pe probleme sociale a declarat în cadrul emisiunii televizate (În Profunzime) din 09.06.2017 că a cunoscut despre aceste scheme de export a anabolizantelor și că sunt ilegale. În ambele cazuri nu s-a întreprins nimic pentru a le contracara.

10. Astfel, Înalta Curte apreciind principiile constituționale aplicabile noțiunii de stat de drept, a statuat în jurisprudența sa anterioară că:

„[...] valorile statului de drept sunt consacrate în Preambulul Declarației Universale a Drepturilor Omului. Rezoluția Comisiei ONU pentru Drepturile Omului nr. 32/2005 privind democrația și statul de drept abordează elemente ale separației puterilor, supremației legii și egalității tuturor în fața legii. Acest document, inter alia prevede:

„14. Invită statele membre să facă eforturi continue pentru a consolida statul de drept și promovarea democrației prin: [...]

*b) garantarea că **nici o instituție sau persoană publică sau privată nu este mai presus de lege**, asigurându-se că: [...]*

(iii) toți agenții guvernamentali, indiferent de pozițiile lor, sunt imediat și pe deplin trași la răspundere pentru orice încălcare a legii pe care o comit; [...]”⁷

11. Prezenta Sesizare vizează în esență ignorarea Plenului Parlamentului a rezultatelor controlului parlamentar efectuat de către Comisia de anchetă instituită de același For, refuzul unor autorități publice centrale de specialitate de a colabora și prezenta informații Comisiei de anchetă, apariția unor dubii rezonabile⁸ în privința unor⁹ membri ai Executivului de *o posibilă* contribuire la asigurarea viabilității schemei de export a substanțelor interzise peste hotarele Republicii Moldova¹⁰ prin intermediul Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei”, încălcarea

⁷ Declarația Universală a Drepturilor Omului. Rezoluția Comisiei ONU pentru Drepturile Omului nr. 32/2005

⁸ În sensul jurisprudenței Înaltei Curți, HCC nr. 4 din 22.04.2013;

⁹ Și anume, asupra: Prim-Ministrului, a doi miniștri (unul în funcție, și un fost ministru al acestui Guvern), a doi conducători a instituțiilor subordonate: Serviciul Vamal și Î.S. „Poșta Moldovei”;

¹⁰ Raportul de alternativă a Comisiei de Anchetă pentru verificarea Î.S. „Poșta Moldovei” în legătură cu informațiile referitoare la organizarea de către angajații întreprinderii a transportărilor ilegale, în afara Republicii Moldova, a substanțelor interzise” (Remarcă*: Semnat de către 4 deputați din 9, Așa numitul raport de bază a fost semnat la fel de către 4 deputați.):

separației puterilor în stat prin activitatea ca un tot întreg a Parlamentului și Guvernului, când s-a aflat că în privința Executivului sunt motive de retragere a încrederii, iar unii membri ai acestuia subiectii dubiilor rezonabile de integritate.

12. Constatăm că prezenta Sesizare se referă la un șir de elemente și principii cu valoare constituțională interconexate și vital necesare pentru funcționarea normală a unui stat democratic, precum: **Statul de Drept (art.1), Supremația Constituției (art. 7), precum și principiul că Parlamentul acționează cu un grad sporit de responsabilitate**, caracteristic organului reprezentativ suprem al Poporului. Totodată, în acest context sunt relevante și prevederile Raportului Comisiei Europene pentru Democrație prin prisma Dreptului (Comisia de la Veneția) privind relația dintre responsabilitatea ministerială politică și penală (adoptat în a 94-a ședință plenară din 8-9 martie 2013):

„105. Capacitatea unui sistem constituțional național capabil să separe și să facă o distincție între responsabilitatea ministerială politică de cea penală, este un semn al nivelului dezvoltat al democrației și bună funcționare a curții constituționale, precum și de maturitate și respectare a statului de drept.”¹¹

III. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

13. Prevederile relevante ale Constituției Republicii Moldova, sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”;

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

„În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.”

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 34 Dreptul la informație

„(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit.

(2) Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.

[...]”

Articolul 79 Validarea mandatului și depunerea jurământului

„(2) [...]”

„Jur să-mi dăruiesc toată puterea și priceperea propășirii Republicii Moldova, să respect Constituția și legile țării, să apăr democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale omului, suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a Moldovei”.

Articolul 96 Rolul

„(1) Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și **exercită conducerea generală a administrației publice.**

(2) În exercitarea atribuțiilor, Guvernul se conduce de programul său de activitate, **acceptat de Parlament.**”

Articolul 100 Încetarea funcției de membru al Guvernului

„Funcția de membru al Guvernului încetează în caz de demisie, de revocare, de **incompatibilitate sau de deces.**”

Articolul 104 Informarea Parlamentului

(1) Guvernul este responsabil în fața Parlamentului și prezintă informațiile și documentele cerute de acesta, de comisiile lui și de deputați.

(2) Membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului. Dacă li se solicită prezența, participarea lor este obligatorie..

Articolul 106 Exprimarea neîncrederii

„(1) Parlamentul, la propunerea a cel puțin o pătrime din deputați, își poate exprima neîncrederea în Guvern, cu votul majorității deputaților.

(2) Inițiativa de exprimare a neîncrederii se examinează după 3 zile de la data prezentării în Parlament.”

Articolul 135 Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

a) **exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;**

[...]

Prevederile relevante ale actelor internaționale, sunt următoarele:

14. Convenția poștală universală și Protocolul final, adoptate la Geneva la 12 august 2008, ratificată prin Legea RM nr. 18 din 23.02.2012.

„Articolul 11 Infrațiuni

„1. Trimiteri poștale

1.1 Țările-membre se angajează să ia toate măsurile necesare pentru a preveni actele de mai jos și pentru a urmări și pedepsi pe autorii lor:

1.1.1 introducerea în trimiterile poștale de stupefiante, substanțe psihotrope sau materiale explozibile, inflamabile sau alte substanțe periculoase, neautorizate în mod expres de Convenție;

...”

„Articolul 15 Trimiteri neadmise. Interdicții.

1. Dispoziții generale

1.1 Trimiterile care nu îndeplinesc condițiile cerute prin Convenție și Regulamente nu sunt admise. De asemenea, nu sunt admise trimiterile expediate în vederea unui act fraudulos sau cu intenția de neplată integrală a sumelor datorate.

...

2.1 Introducerea obiectelor menționate mai jos este interzisă în toate categoriile de trimiteri:

2.1.1 stupefiante și substanțe psihotrope, astfel cum sunt definite de către Organul Internațional de Control al Stupefiantelor (OICS), sau alte droguri ilicite interzise în țara de destinație;

2.1.2 obiectele obscene sau imorale; [...] „

Remarcă*: Fiecare stat-membru își stabilește potrivit normelor naționale lista substanțelor interzise pe teritoriul său. Astfel, fiecare stat-membru are adoptată „Lista de substanțe interzise spre transportare prin poștă sau admise condiționat,¹²”

15. Raportului Comisiei Europene pentru Democrație prin prisma Dreptului (Comisia de la Veneția) privind relația dintre responsabilitatea ministerială politică și penală (adoptat în a 94-a ședință plenară din 8-9 martie 2013)

(traducere neoficială)

„12. **Responsabilitatea politică acoperă acțiunile și inacțiunile unui ministru dacă există motive "obiective" pentru critică.** Opoziția nu este obligată să "demonstreze" că membrul guvernului (ministrul) a făcut ceva greșit, pentru survenirea răspunderii politice. **Responsabilitatea politică poate fi realizată în moduri informale, cum ar fi critica, sau prin proceduri formale parlamentare și altele, care sunt guvernate de norme juridice, dar care sunt totuși "politice".** Un vot de neîncredere ar trebui, în această terminologie, prin urmare, să fie considerată o sancțiune "politică", chiar dacă procedura este reglementată în mod legal și decizia creează o obligație formală. Miniștri pot fi responsabili politic nu numai în fața opoziției, dar, de asemenea, în fața mass-media, publicului larg, sau chiar în fața propriului lor prim-ministru.”

„18. **Responsabilitatea politică este un concept care este utilizat în principal pentru miniștrii care sunt încă în cabinet, și care poate fi tras la răspundere, de exemplu, de către Parlament.** După ce a părăsit cabinetul, posibilitatea foștilor miniștri de a răspunde politic este, de obicei, mult mai mică, deși aceștia pot fi în continuare obiectul criticilor pentru faptele din trecut. **Răspunderea penală, pe de altă parte, poate fi invocată atât împotriva miniștrilor prezenți cât și foști, pentru acțiunile comise în timp ce erau membri a cabinetului de miniștri.** Contextul politic, cu toate acestea, poate fi foarte diferit. Pentru un ministru în funcție, amenințarea de acuzații penale este cel mai probabil să vină de la opoziție sau de la actori externi (mass-media, procurori). Pentru un fost ministru, există pericol diferit – acuzațiile cu sancțiunea ulterioară poate fi adusă, de asemenea, de către noul guvern, ca urmare a unei schimbări politice sau chiar ca răzbunare pentru neînțelegerile din trecut.”

„105. **Capacitatea unui sistem constituțional național capabil să separe și să facă o distincție între responsabilitatea ministerială politică de cea penală, este un semn al nivelului dezvoltat al democrației și bună funcționare a curții constituționale, precum și de maturitate și respectare a statului de drept.**”

16. Prevederile relevante ale Rezoluției Comisiei ONU pentru Drepturile Omului 32/2005 privind democrația și statul de drept:

„8. **Reamintește că interdependența dintre o democrație funcțională, instituții responsabile și puternice și statul de drept efectiv este esențială pentru un guvern legitim și eficient.** [...]”

14. **Invită statele membre să facă eforturi continue pentru a consolida statul de drept și promovarea democrației prin:** [...]

b) **garantarea că nici o instituție sau persoană publică sau privată nu este mai presus de lege, asigurându-se că:** [...]

¹² Substanțele interzise în SUA, Rusia și România sunt descrise la pag. 39-40 ale Raportului de alternativă anexat

(iii) toți agenții guvernamentali, indiferent de pozițiile lor, sunt imediat și pe deplin trași la răspundere pentru orice încălcare a legii pe care o comit; [...]"

17. Statutului Consiliului Europei, semnat la Londra la 5 mai 1949 și ratificat de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 522 din 12 iulie 1995, M.O. nr. 041, 1995:

*„[...] atașamentul lor pentru valorile spirituale și morale care sunt moștenirea comună a popoarelor lor și sursa reală a libertății individuale, **libertății politice și a statului de drept, principii care formează baza oricărei democrații autentice** [...]*”.

18. Decizia Consiliului Ministerial al OSCE nr.7/08 privind consolidarea statului de drept în spațiul OSCE sunt următoarele:

*„[...] Reafirmând angajamentele statelor participante la OSCE pentru **statul de drept** [...] Încurajează statele participante [...] să continue și să sporească eforturile [...] să consolideze statul de drept, inter alia, în următoarele domenii: [...] - [...] **responsabilității instituțiilor de stat și a persoanelor oficiale, a respectării statului de drept în administrația publică, [...]** - [...] **rolului curților constituționale ca instrument pentru asigurarea respectării în toate instituțiile de stat a principiilor statului de drept, democrației și drepturilor omului. [...]**”*

19. Prevederile relevante ale Legii nr. 64 din 31.05.1990 cu privire la Guvern:

*„Articolul 19. Relațiile Guvernului cu organele administrației publice locale
Guvernul ...*

2) administrează, împreună cu organele administrației publice locale obiectivele și ramurile de importanță statală;”

„ Articolul 21. Ministerele Republicii Moldova

Ministerele sînt organele centrale de specialitate ale statului. Ele sînt conduse de miniștri, care poartă răspundere personală pentru îndeplinirea sarcinilor puse în seama lor. În activitatea sa de conducere a ministerului, ministrul este asistat de unul sau de mai mulți viceministri și de secretarul de stat.

Ministerele transpun în viață, în baza legilor republicii, decretelor Președintelui Republicii Moldova, politica Guvernului, hotărârile și ordonanțele lui, conduc în limitele competenței domeniile încredințate și sînt responsabile de activitatea lor.

...

*„Articolul 23. Controlul exercitat de Guvern asupra activității
organelor subordonate lui*

Guvernul exercită controlul legalității și oportunității activității ministerelor, altor autorități administrative centrale, a structurilor organizaționale din sfera de competență a acestora și a autorităților publice din subordinea sa.

Guvernul abrogă actele administrative ale miniștrilor, conducătorilor altor autorități administrative centrale și ai autorităților publice din subordinea sa, ce nu corespund legilor, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, inclusiv în cazul în care a rămas definitiv actul de constatare prin care s-a stabilit emiterea/adoptarea de către aceștia a unui act administrativ sau încheierea unui act juridic cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese.

Prim-ministrul Republicii Moldova poate cere dări de seamă prim-viceprim-ministrului, viceprim-miniștrilor, fiecărui ministru, conducător de autoritate administrativă centrală, de comisie guvernamentală sau de consiliu guvernamental.

Competența de supraveghere a Guvernului se extinde și asupra persoanelor cu funcții de conducere din autoritățile prevăzute în prezentul articol.

„Articolul 27. Prim-ministrul Republicii Moldova

Prim-ministrul conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuțiile ce le revin;

Prim-ministrul Republicii Moldova:

...

8) în cazul în care unul din miniștri nu își exercită atribuțiile conform legislației, este în drept să înainteze Președintelui Republicii Moldova propunere privitor la revocarea acestui ministru;

... ”

„Articolul 29. Membrii Guvernului

Membrii Guvernului:

poartă răspundere pentru sferele de activitate ce le-au fost încredințate și pentru activitatea Guvernului în ansamblu;

...

Funcția de membru al Guvernului și împuternicirile membrului Guvernului încetează în caz de:

1) demisie;

2) revocare;

3) incompatibilitate a funcției;

... ”

20. Prevederile relevante ale Legii Nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică

„Articolul 23. Răspunderea demnitarului

(1) Demnitarul își exercită mandatul cu bună-credință. În cazul încălcării acestei prevederi, demnitarul poartă răspundere personală.

(2) Încălcările comise în exercițiul mandatului atrag răspunderea disciplinară, civilă, contravențională sau penală în condițiile legii.

(3) Neexecutarea sau executarea necorespunzătoare de către persoana cu funcție de demnitate publică a obligațiilor, prerogativelor și competențelor sale, indiferent de prezența culpei, poate atrage după sine revocarea sau eliberarea din funcție. Temeiul și cauzele revocării sau eliberării din funcție din motive imputabile demnitarului se vor indica în actul administrativ corespunzător.”

21. Prevederile relevante ale Legii nr. 39 din 07.04.1994 despre statutul deputatului în Parlament:

Art.23. - (1) Deputatul ca reprezentant al puterii legislative supreme este în drept să ceară la fața locului încetarea încălcării legii, iar în caz de necesitate să adreseze organelor și persoanelor oficiale respective cerința de a fi oprită încălcarea legii, lezarea drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor.

(2) Persoanele oficiale din organele de stat și cele obștești, din unități cărora le este adresată cerința deputatului sînt obligate să ia fără întârziere măsuri pentru oprirea încălcării, iar în caz de necesitate și măsuri pentru tragerea la răspundere a vinovaților, informîndu-l ulterior pe deputat.

22. Prevederile relevante ale Regulamentului Parlamentului nr. 797 din 02.04.1996

Articolul 34. Constituirea comisiilor de anchetă

Parlamentul poate constitui, de asemenea, comisii de anchetă.

Articolul 36. Atribuțiile comisiilor de anchetă

(1) Comisia de anchetă citează ca martor orice persoană care dispune de informații despre vreo faptă sau împrejurare de natură să servească la cercetarea cauzei. Nu pot fi citați în cadrul anchetei reprezentanții puterii judecătorești, procuraturii și ai organului de urmărire penală pentru prezentarea informațiilor care ar putea prejudicia corectitudinea judecării cauzelor și/sau confidențialitatea urmăririi penale.

[...]

(4) Comisia de anchetă nu poate susține urmărirea penală efectuată în condițiile legii de organele de urmărire penală și instanțele judecătorești. Concluziile comisiei de anchetă nu afectează principiul prezumției nevinovăției.

23. Prevederile relevante ale Hotărîrii Parlamentului Nr. 1 din 20.01.2016 pentru aprobarea Programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere Guvernului

Publicat : 29.01.2016 în Monitorul Oficial Nr. 20-24
art Nr : 49 Data intrării în vigoare : 20.01.2016

În temeiul art. 98 alin. (2) și (3) din Constituția Republicii Moldova,
Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art. 1. – Se aprobă Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2016–2018 și se acordă vot de încredere Guvernului în următoarea componență:

Pavel FILIP	– Prim-ministru
Gheorghe BREGA	– viceprim-ministru
Gheorghe BĂLAN	– viceprim-ministru
Octavian CALMÎC	– viceprim-ministru, ministru al economiei
Andrei GALBUR	– viceprim-ministru, ministru al afacerilor externe și integrării europene
Octavian ARMAȘU	– ministru al finanțelor
Vladimir CEBOTARI	– ministru al justiției
Alexandru JIZDAN	– ministru al afacerilor interne
Anatolie ȘALARU	– ministru al apărării
Vasile BÎTCA	– ministru al dezvoltării regionale și construcțiilor
Eduard GRAMA	– ministru al agriculturii și industriei alimentare
Iurie CHIRINCIUC	– ministru al transporturilor și infrastructurii drumurilor
Valeriu MUNTEANU	– ministru al mediului
Corina FUSU	– ministru al educației
Monica BABUC	– ministru al culturii
Stela GRIGORAȘ	– ministru al muncii, protecției sociale și familiei
Ruxanda GLAVAN	– ministru al sănătății
Victor ZUBCU	– ministru al tineretului și sportului
Vasile BOTNARI	– ministru al tehnologiei informației și comunicațiilor.

Art. 2. – Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Andrian CANDU

Nr. 1. Chișinău, 20 ianuarie 2016

IV. EXPUNEREA ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL OBIECTULUI SESIZĂRII

COMPETENȚA CURȚII CONSTITUȚIONALE

24. Obiectul controlului constituționalității îl constituie **Hotărârea Parlamentului Nr. 1 din 20.01.2016** care se referă la aprobarea Programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere Guvernului.
25. Conform prevederilor art. 25 lit. g) din Legea nr. 317 din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și art. 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, aprobat prin Legea nr. 502 din 16 iunie 1995, **deputatul în Parlament este subiect cu drept de sesizare a Curții Constituționale.**
26. Totodată potrivit art. 135 alin. (1) lit. a) al Constituției Republicii Moldova, Curtea Constituțională „exercită, la sesizare, **controlul constituționalității** legilor și **hotărârilor Parlamentului**, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;”.
27. În acest sens, Înalta Curte în Hotărârea nr. 10 din 16 aprilie 2010 a reținut că:
„[...] Actele emise de Parlament, Președintele Republicii Moldova și Guvern referitoare la persoanele oficiale exponente ale unui interes public deosebit, alese sau numite pentru durata mandatului atribuit, pot face obiect al controlului constituționalității sub aspectul formei și procedurii de adoptare. Până la adoptarea de către Parlament a cadrului legal pertinent Curtea Constituțională va decide cu discernământ în cazurile privind funcțiile oficiale cu caracter public deosebit. [...]”
28. În aceeași ordine de idei, Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 29 din 21 decembrie 2010 a statuat că examinarea constituționalității actelor cu caracter individual emise de Parlament, Președintele Republicii Moldova sau de Guvern, *care se referă la persoanele oficiale de stat exponente ale unui interes public și/sau politic deosebit ține de competența Curții Constituționale.*
29. În vedere susținerii prezentei Sesizări aducem următoarele argumente de fapt cu privire la neconstituționalitatea extrinsecă și intrinsecă a prevederilor contestate și solicitarea interpretării normelor constituționale prin elucidarea întrebărilor adresate:

CU PRIVIRE LA NECONSTITUȚIONALITATEA EXTRINSECĂ A PREVEDERILOR CONTESTATE:

30. Cu privire la criticile de neconstituționalitate extrinsecă vom remarca că aceasta s-au materializat *prin încălcări de natură procedurală cât și sub aspect de evitare a aplicării unor drepturi/obligații ale Parlamentului care rezultă din normele Constituționale*, și anume:
- a) *Încălcarea procedurii de convocare a Biroului Permanent al Parlamentului pentru stabilirea ședinței de investire a Guvernului și încălcarea procedurii de investire a Guvernului prin omiterea procedurilor prevăzute de Constituție;*
  - b) *Tergiversarea (acțiune inițială) și refuzul (acțiune finală) conducerii Parlamentului de a include în ordinea de zi a Plenului Parlamentului rezultatele activității Comisiei de Anchetă constituită de către Forul Legislativ cu 80 de voturi (unanimitatea celor prezenți în sală).*

A) ÎNCĂLCAREA PROCEDURII DE CONVOCARE A BIROULUI PERMANENT AL PARLAMENTULUI PENTRU STABILIREA ȘEDINȚEI DE INVESTIRE A

GUVERNULUI ȘI ÎNCĂLCAREA PROCEDURII DE INVESTIRE A GUVERNULUI PRIN OMITEREA PROCEDURILOR PREVĂZUTE DE CONSTITUȚIE.

31. Procedura de investire a Guvernului a fost grav încălcată prin nerespectarea prevederilor Constituționale și ale Regulamentului Parlamentului, și anume:

31.1. Biroul permanent s-a convocat cu grave încălcări, Parlamentul fiind în vacanța de iarnă. Opoziția a fost intenționat ignorată și nu a fost invitată la ședința Biroului Permanent. În același timp, nu au fost invitați președinții Comisiilor permanente după cum prevede Regulamentul Parlamentului;

31.2. Plenul Parlamentului a încălcat procedura de investire a Guvernului prin omiterea etapelor prevăzute de lege.

32. Cu referință la **pct. 51.1**. Biroul permanent s-a convocat cu grave încălcări, Parlamentul fiind în vacanța de iarnă. Opoziția a fost intenționat ignorată și nu a fost invitată la ședința Biroului Permanent. În același timp, nu au fost invitați președinții Comisiilor permanente după cum prevede Regulamentul Parlamentului.

Art. 39 alin. (1) al Regulamentul Parlamentului stabilește că: „Ședințele Parlamentului se desfășoară în conformitate cu ordinea de zi, care se întocmește în condițiile **art.13 alin.(1) lit.f)**. Iar art. 13 alin. (1) lit. f) prevede că: „Biroul permanent al Parlamentului întocmește, **de comun acord cu președinții fracțiunilor parlamentare și ai comisiilor permanente, proiectul ordinii de zi a ședințelor Parlamentului** și îl prezintă Parlamentului spre aprobare;”. Alin. (2) al aceluiași art. Stabilește că „Biroul permanent **adoaptă hotărâri, în limita competenței prevăzute de Regulament, cu votul majorității membrilor prezenți.**”.

33. Biroul Permanent al Parlamentului a fost constituit în baza Hotărârii Parlamentului nr. 7 din 23.01.2015 privind componența numerică și nominală a Biroului permanent al Parlamentului. Publicat : 30.01.2015 în Monitorul Oficial Nr. 22-28 art Nr:18 Data intrării in vigoare : 23.01.2015

34. Potrivit Procesului-verbal al ședinței Biroului Permanent al Parlamentului din 20.01.2016 la ședință au fost invitate și prezente: Andrian Candu, Liliana Palihovici, Vladimir Vitiuc, Iurie Țap, Artur Reșetnicov, Violeta Ivanov, Marian Lupu, Dumitru Diacov, Mihai Ghimpu. Au lipsit: Igor Dodon, Zinaida Greceanii, Tudor Deliu. **Anexa nr. 3**

După cum am menționat deja la pct. 32 deși Regulamentul Parlamentului prevede la art. 13 alin. (1) lit. f) la această ședință conducerea Parlamentului nu a invitat și nu a asigurat prezența tuturor președinților fracțiunilor parlamentare, cu atât mai mult, nici președinții comisiilor permanente ale Parlamentului. Acest fapt denotă nu doar o încălcare tehnică dar tendința de a minimiza rezistența din partea opoziției și luarea deciziilor fără încunoștințarea tuturor subiecților interesați și decidenți.

35. În acest sens, vom remarca câteva observații făcute de către deputații din opoziția parlamentară în cadrul ședinței plenare a Parlamentului din 20.01.2016 care a avut loc cu prilejul investirii Guvernului, și care

1) scot în evidență gravitatea încălcărilor procedurale comise,

2) denotă admiterea lor deliberată de către majoritatea parlamentară,

3) Președintele Parlamentului le recunoaște în public și sugerează să se adreseze deputații la Curtea Constituțională.

Aceste observații au fost preluate din *Stenograma ședinței*¹³ care este publicată pe pagina oficială a Legislativului:

¹³<http://parlament.md/SesiuniParlamentare/%c5%9eedin%c5%a3eplenare/tabid/128/SittingId/2096/language/ro-RO/Default.aspx>

„Domnul Andrian Candu:

Mulțumesc foarte mult. 68 de persoane în sală. Prezența este asigurată, cvorumul este asigurat. Pentru a începe ședința, vă rog frumos să onorăm Drapelul de Stat.

Vă mulțumesc frumos. (Se onorează Drapelul de Stat al Republicii Moldova.)

Vă mulțumesc, dragi colegi. Înainte de a trece la chestiunile tehnice, vreau să vă anunț că Biroul permanent al Parlamentului a luat decizia și a venit cu propunerea plenului pentru organizarea ședinței sau sesiunii speciale de investiție a Guvernului, în care se va dezbate Programul de activitate al Guvernului și întreaga listă a Guvernului, prezentată de candidatul desemnat pentru funcția de Prim-ministru domnul Pavel Filip. Este un singur subiect pe ordinea de zi, este o ședință specială cu această ocazie. Și înainte de a vota ordinea de zi, vă rog frumos, văd că sînt de procedură. Domnule Reidman, Vă rog frumos. Pofțiți.

...

Domnul Oleg Reidman:

Спасибо. Господин Председатель! Это заседание следовало бы называть не специальным, а чрезвычайным, судя по тому, в каком порядке, так сказать, оно собиралась. Два часа на сбор людей в Парламенте, мне кажется, это совершенно недостаточно. Я, во-первых, прошу, чтобы люди, которые не присутствуют здесь и не заявили о своей позиции, хотя принципиальные до того, не считались отсутствующими по неуважительной причине. Это раз. Второе. Скажите, пожалуйста, а в каком составе собиралось Постоянное бюро, чтобы принять такое решение? И как вы рассчитали на то, чтобы депутаты все прибыли вовремя и участвовали в этом заседании? Вы лишаете их возможности выступить, задать вопросы и т.д.

Domnul Andrian Candu:

Mulțumesc frumos. Domnule Reidman, Biroul permanent, cu majoritatea calificată a membrilor săi, a aprobat o astfel de decizie. Reprezentanții Biroului permanent reprezintă și fracțiunile parlamentare. S-a luat decizia luînd în considerare că Prim-ministrul desemnat este gata. Sînt urgențe, țara este fără guvernare deja două luni de zile. Iată de ce în situația respectivă s-a luat decizia Biroului permanent de a propune plenului. Vă mulțumesc frumos. Dar aveți dreptate, ceilalți deputați care nu sînt prezenți astăzi motivat, bineînțeles, se vor aplica regulile care sînt deja prestabilite. Vă mulțumesc frumos. Domnule Reidman, Da, o precizare, vă rog frumos, foarte scurt.

Domnul Oleg Reidman:

То, что страна без Правительства такое количество времени – она могла бы потерпеть еще два часа, например, чтобы люди могли приехать. Просто сегодня и дорожные условия такие, что не очень быстро едешь по стране. Это первое. Второе уточнение. Все-таки на такое ... заседание такого Постоянного бюро было бы правильно пригласить руководителей комиссии и т.д., как обычно делается, для того чтобы они могли высказаться и по Программе и прочее. Я считаю, что процедурно это заседание собрано некавалифицированно. Спасибо.

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumesc frumos. Aveți tot dreptul să vă adresați Curții Constituționale în cazul în care au fost încălcate prevederile constituționale, în rest a fost urmată buchea legii și a Regulamentului Parlamentului. În continuare, o ultimă intervenție, vă rog frumos. Domnule Batrîncea, De ce nu vreți să stați la locul dumneavoastră? Da. Sigur că da, pentru stenogramă. Că o să fiți considerat doamna Zinaida Greceanii și ... (Rumoare în sală.) Da, pînă domnul Batrîncea ... Vă rog frumos, domnule Ghimpu, pofțiți. Pofțiți, pofțiți. Domnule Batrîncea, Pofțiți. Un minut la dispoziție.

...

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumesc foarte mult. Domnule Neaguța, La fel de procedură, vă rog frumos foarte scurt dacă aveți.

Domnul Andrei Neaguța:

Domnule Președinte, Mulțumesc. Vreau să fac referință la articolul 37 „Sesiunile Parlamentului”. Alineatul (2) spune că: „În cazul în care Parlamentul nu se află în sesiune ordinară, acesta se poate întruni în sesiuni extraordinară sau specială la cererea Președintelui Republicii Moldova, Președintelui Parlamentului sau a 1/3 din numărul deputaților”. Alineatul (4) al acestui articol spune: „Convocarea Parlamentului în sesiune extraordinară sau specială se va face în trei zile de la data înregistrării cererii, dacă legea nu prevede altfel”. Știm că legea nu prevede altfel. Întrebarea mea este următoarea: spuneți, vă rog, cine, dumneavoastră sau Președintele Țării, sau 1/3 de deputați dacă au scris cerere prealabilă cu trei zile înainte? Trei zile înainte înseamnă că cererea aceasta trebuia să fie depusă sâmbătă. Care este motivul în cazul când cererea este? De ce de sâmbătă până astăzi n-a fost anunțată opinia publică și deputații? Dar dacă nu a fost cerere prealabilă, atunci de ce s-a încălcat Regulamentul Parlamentului Republicii Moldova? Mulțumesc.

...

„Domnul Marian Lupu:

...

pragmatică și înțelegând că Guvernul trebuie să înceapă imediat activitatea pentru a rezolva o sumedenie de întrebări de ordin economic, social și de altă natură, eu propun să sărim peste runda de întrebări-răspunsuri, rapoarte, luări de cuvânt și să supunem votului investirea Guvernului Filip. Doar să fie menționat. (Aplauze.)”

Domnul Andrian Candu: Mulțumesc frumos, domnul...

Domnul Marian Lupu:

Potrivit rigorilor Regulamentului, de pe loc, doamna președinte al Comisiei juridice, numiri și imunități, scurt, în trei cuvinte să prezinte esența raportului, pregătit de către comisie și să purcedem direct la investirea Guvernului. Mulțumesc.

....

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult. A fost făcută o propunere din partea unei fracțiuni parlamentare pentru a depăși sesiunea de întrebări-răspunsuri și luările de cuvânt. Cine este pentru excepția de procedură, vă rog frumos să vă exprimați prin vot. Majoritatea celor prezenți în sală. Vă mulțumim frumos. Și în continuare, luând în considerare epuizarea tuturor procedurilor legate de dezbaterile Programului de guvernare și a întregii liste a Guvernului, voi supune votului nemijlocit... Da, cer scuze, Comisia juridică, numiri și imunități, bineînțeles, doamna Raisa Apolschii, vă rugăm frumos să prezentați raportul de pe loc.

...

Doamna Raisa Apolschii:

Mulțumesc, domnule Președinte. Stimați colegi, Comisia juridică, numiri și imunități a examinat, în temeiul articolului 92 alineatul (2) din Regulamentul Parlamentului, Programul de activitate al Guvernului pentru perioada 2016 – 2018

...

Comisia a examinat întreaga listă, întreaga componență prezentată a Guvernului și Comisia juridică, numiri și imunități a constatat că persoanele incluse în lista candidaților la funcția de membri ai Guvernului corespund cerințelor legale. În rezultatul dezbaterilor, Comisia juridică, numiri și imunități, cu votul unanim al membrilor prezenți, a decis să propună plenului Parlamentului examinarea și

adoptarea proiectului de Hotărîre nr.8 din 20 ianuarie 2016 pentru aprobarea Programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere Guvernului. ...”.

36. Din cele consemnate în Stenograma ședinței plenare a Parlamentului din 20.01.2016 observăm că deputatul Oleg Reidman a atras atenția Președintelui Parlamentului că ședința Biroului Permanent a fost convocată cu grave încălcări, **care au avut drept consecință convocarea Plenului Parlamentului cu încălcări, respectiv au obstrucționat prezența opoziției cît și participarea ei activă la investirea Guvernului**, ceea ce este *contra bona mores și contra legem*. Prin nerespectarea procedurilor interne **Parlamentului a încălcat art. 64 alin. (1) și art. 1 alin (3)** ale Constituției care prevede:

„Articolul 64 Organizarea internă

(1) Structura, organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilesc prin regulament. ...”

„Articolul 1 Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”.

37. Articolul 64 al Constituției a fost dezvoltat de articolele 39 alin. (1) și art. 13 alin. (1) lit. f) ale Regulamentului Parlamentului.

38. Astfel, vom remarca că sub aspect procedural a fost încălcat și **art. 39 alin. (1) și art. 13 alin. (1) lit. f)** ale Regulamentului Parlamentului: „Articolul 39. Întocmirea ordinii de zi (1) Ședințele Parlamentului se desfășoară în conformitate cu ordinea de zi, care se întocmește în condițiile **art.13 alin.(1) lit.f)**. ...”. „Articolul 13. Atribuțiile Biroului permanent al Parlamentului

(1) Biroul permanent al Parlamentului are următoarele atribuții: a) propune Parlamentului **data** convocării ședințelor plenare; ... f) întocmește, **de comun acord cu președinții fracțiunilor parlamentare și ai comisiilor permanente, proiectul ordinii de zi a ședințelor Parlamentului și îl prezintă Parlamentului spre aprobare;**”.

39. Cu referință la pct. b) Plenul Parlamentului a încălcat procedura de investire a Guvernului prin omiterea etapelor prevăzute de lege, vom face din nou trimitere la Stenograma ședinței plenare a Parlamentului din 20.01.2016 prin a demonstra că **deputații prin votul său au omis deliberat procedurile stabilite de Regulamentul Parlamentului și Constituția Republicii Moldova:**

„Domnul Marian Lupu:

Eu încă o dată fac apel către colegii din Frațiunea Partidului Democrat: rog să vă ocupați locurile. Vă rog frumos.

...

abordare foarte pragmatică și înțelegînd că Guvernul trebuie să înceapă imediat activitatea pentru a rezolva o sumedenie de întrebări de ordin economic, social și de altă natură, **eu propun să sărim peste runda de întrebări-răspunsuri, rapoarte, luări de cuvînt și să supunem votului investirea Guvernului Filip**. Doar să fie menționat. (Aplauze.)”

Domnul Andrian Candu:

Mulțumesc frumos, domnul...

Domnul Marian Lupu:

Potrivit rigorilor Regulamentului, de pe loc, doamna președinte al Comisiei juridice, numiri și imunități, scurt, în trei cuvinte să prezinte esența raportului, pregătit de către comisie și **să purcedem direct la investirea Guvernului**. Mulțumesc.

....

Domnul Andrian Candu:

Vă mulțumim foarte mult. A fost făcută o propunere din partea unei fracțiuni parlamentare pentru a depăși sesiunea de întrebări-răspunsuri și luările de cuvânt.

Cine este pentru excepția de procedură, vă rog frumos să vă exprimați prin vot.

Majoritatea celor prezenți în sală. *Vă mulțumim frumos. Și în continuare, luând în considerare epuizarea tuturor procedurilor legate de dezbaterile Programului de guvernare și a întregii liste a Guvernului, voi supune votului nemijlocit... Da, cer scuze, Comisia juridică, numiri și imunități, bineînțeles, doamna Raisa Apolschii, vă rugăm frumos să prezentați raportul de pe loc.*

...”

40. La acest capitol vom sublinia că ignorarea sau omiterea deliberată a etapelor legislative **contravine expres art. 98 alin. (3) al Constituției** care stabilește că: „Programul de activitate și lista Guvernului **se dezbate în ședința Parlamentului**. Acesta acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților aleși.”

41. După cum ne arată cele consemnate în procesul-verbal al ședinței plene din 20.01.2016, două acte trebuiau să fie dezbătute în plenul Parlamentului: 1) Programul de activitate a Guvernului și 2) Lista membrilor Guvernului. Constatăm cu regret că **nici unul din cele două acte nu a fost supus dezbaterilor**. Or, „a dezbate” în semantica originală a cuvântului înseamnă, potrivit Dicționarului Limbii române: „

„**DEZBĂTE**¹, dezbát, vb. III. Tranz. A discuta pe larg și adesea în contradictoriu o chestiune, o problemă etc. cu una sau mai multe persoane; a supune ceva discuției. ♦ A examina o cauză, un proces (cu participarea ambelor părți). – Din fr. *débattre*.

DEZBĂTE¹, dezbát, vb. III. Tranz. A discuta pe larg o chestiune, o problemă etc. cu una sau cu mai multe persoane (adesea în contradictoriu); a supune discuției (o hotărâre, un proiect de lege etc.). Forța partidului clasei muncitoare stă tocmai în faptul că el dezbate în fața maselor toate planurile sale, că ține seama în mod permanent de părerile oamenilor muncii, că arată cu curaj maselor lipsurile și greutățile atunci când acestea se manifestă. CONTEMPORANUL, S. II, 1953, nr. 353, 3/5. ♦ Absol. Dacă nu știți ce e [iubirea], puteți, cu noțiunile d-voastră cumpărate și vândute cu toptanul... să dezbateți toată viața, că tot nu ajungeți la nimic. CAMIL PETRESCU, U. N. 15. ♦ Refl. pas. Asemenea chestiuni nu se dezbate cu pușca în mână. ODOBESCU, S. III 95. ♦ Intrans. (Urmă de determinări introduse prin prep. «asupra») M-am gândit să-ți propun, și sper că ai să primești, să-ți dai osteneală să vii pe o zi, două la Berlin, unde să dezbaterem îndelete împreună asupra unei afaceri, destul de serioase. CARAGIALE, O. VII 271. ♦ (Jur.) A examina o cauză, un proces; a judeca.”

42. Observăm că ambele proiecte au fost **PREZENTATE** doar, și nicidecum **dezbătute**, după cum solicită legea. Putem vorbi cu încredere că a fost pe deplin prezentată doar una din cele două documente, anume lista candidaților. Programul de Activitate nici cel puțin nu a fost prezentat pe deplin Plenului Parlamentului, fiindcă deputatul Marian Lupu, după cum se observă din Procesul-Verbal al ședinței a propus votarea grabnică a acordării votului, **întrerupând candidatul să-și ducă pînă la bun sfîrșit discursul**. Totodată, speakerul Parlamentului Andrian Candu a susținut propunerea dlui Lupu și **a pus la vot această excepție de la regula normală stabilită de Constituție prevăzută la art. art. 98 alin. (3)**. Însăși Președintele Parlamentului a **recunoscut în Plen că acest vot reprezintă o excepție de la regula stabilită de lege, astfel nu putem spune că deputații din parlament nu înțelegeau că încalcă legea**, dar au făcut-o intenționat la propunerea publică a liderului fracțiunii parlamentare (nucleu al majorității parlamentare), iar ceilalți din solidaritate politică **nu au avut curajul să-l contreze că încalcă Constituția**.

43. Articolul 98 al Legii Supreme stabilește că: „Programul de activitate și lista Guvernului **se dezbate în ședința Parlamentului.**”, fapt care nu a avut loc, pe cale de consecință norma constituțională **a fost încălcată.**

44. Potrivit specificului său Hotărârile Parlamentului *se adoptă într-o singură lectură.* Totodată, art. 61 al Regulamentului Parlamentului dezvoltă normele constituționale și explică foarte clar ce înseamnă **„dezbateră în ședința plenară”:**

„Articolul 61. Dezbateră proiectelor de legi în primă lectură

(1) Dezbateră proiectului de lege în prima lectură constă în:

a) prezentarea de către autor a proiectului în conformitate cu art.47;

b) audierea raportului comisiei permanente sesizate în fond;

c) luările de cuvânt ale deputaților cu respectarea obligatorie a ordinii acordării de cuvânt reprezentanților tuturor fracțiunilor parlamentare.

(2) Raportul comisiei permanente sesizate în fond este prezentat de către președintele acesteia sau de un membru al ei desemnat de comisie.

(3) **În cadrul dezbaterilor, un deputat are dreptul să adreseze raportorilor cel mult 2 întrebări. Formularea unei întrebări nu poate depăși 2 minute. Fiecare răspuns nu poate depăși 2 minute. Pe marginea proiectelor prezentate, comentarii nu se admit.**

(4) **Luările de cuvânt stabilite prin alineatele (1) și (2) nu vor depăși 7 minute pentru fracțiunile parlamentare și 5 minute pentru deputați.”.**

45. Astfel, deputații votând pentru depășirea procedurilor stabilite de Regulamentul Parlamentului **au încălcat propriile proceduri de lucru, astfel viciind procedura de investire a Guvernului.** Acest fapt rezultă și din statuările Curții Constituționale prevăzute în jurisprudența sa anterioară potrivit căreia:

„53. Curtea reține că principiul preeminenței dreptului, caracteristic unui stat de drept, **impune obligația respectării legii cu precădere de către cel care a edictat-o.** Curtea reamintește, în acest sens, Hotărârea nr. 23 din 9 noiembrie 2011, în care, interpretând articolul 116 alin. (4) din Constituție în partea referitoare la obligația Parlamentului de a numi judecătorii Curții Supreme de Justiție, Curtea a statuat că:

[...]

55. **Ținând cont de principiul constituțional al legalității într-un stat de drept, Parlamentul are obligația constituțională să respecte termenul fixat prin lege, urmând să dea dovadă de celeritate la examinarea propunerilor Consiliului Superior al Magistraturii, deoarece de aceasta depinde funcționalitatea puterii judecătorești.**”.

46. Totodată, este de menționat că Înalta Curte de mai multe ori a declarat neconstituționale actele Parlamentului și Președintelui Țării care țin de numirea sau demiterea în/din funcție a unor demnitari care au fost adoptate, votate, aprobate cu încălcare de procedură.

47. La baza statului de drept, consacrat de art.1 alin. (3) din Constituție, este **principiul legalității.** Astfel, **Curtea relevă în HCC nr. 27 din 20.09.2013 că nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică (art.7 din Constituția Republicii Moldova).** În acest context, în temeiul prevederilor aceleiași Hotărâri, **Înalta Curte remarcă că legalitatea, ca principiu de bază al statului de drept, presupune conformitatea normei sau a actului juridic cu normele superioare care stabilesc condiții de procedură privind edictarea normelor juridice. Comportamentul legal vizează atât activitatea de legiferare a Parlamentului, cât și stabilirea normelor interne de organizare și funcționare, care au o conexiune directă cu procesul legiferării.**

48. Astfel, reiterăm necesitatea examinării cazului dat prin prisma jurisprudenței anterioare a Înaltei Curți, sub aspectul competenței autorității de a adopta actul respectiv și al **procedurii de adoptare**. (pct. 42 al HCC nr. 27 din 20.09.2013, pct. 29 al HCC nr. 21 25.07.2013)

49. Potrivit pct. 79 al HCC nr. 8 din 20.05.2013, normele unei legi organice vin să dezvolte normele constituționale, în cazul nostru ale Regulamentului Parlamentului, care **vin să dezvolte art. 66 lit. a), art. 98 alin. (3), implicit și a art. 1 alin. (3) a Constituției Republicii Moldova.**

50. După cum am vorbit mai devreme, art. 61 al Regulamentului Parlamentului dezvoltă normele constituționale și explică foarte clar ce înseamnă „**dezbaterile în ședința plenară**”. Iar sub aspect procedural a fost încălcat art. 61 alin. (1) lit. a), lit. c), alin. (3) și (4), prin omiterea procedurilor interne de dezbateri a actului legislativ în prima (în cazul nostru și unica) lectură:

„a) prezentarea de către autor a proiectului în conformitate cu art.47;

[...]

c) luările de cuvânt ale deputaților cu respectarea obligatorie a ordinii acordării de cuvânt reprezentanților tuturor fracțiunilor parlamentare.

[...]

(3) În cadrul dezbaterilor, un deputat are dreptul să adreseze raportorilor cel mult 2 întrebări. Formularea unei întrebări nu poate depăși 2 minute. Fiecare răspuns nu poate depăși 2 minute. Pe marginea proiectelor prezentate, comentarii nu se admit.

(4) Luările de cuvânt stabilite prin alineatele (1) și (2) nu vor depăși 7 minute pentru fracțiunile parlamentare și 5 minute pentru deputați.”

[...]

51. Încălcarea normelor expuse mai sus, are ca efect și violarea **art. 4 alin. (2) al Legii nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative**, care stabilește că:

[...]

(2) Actul legislativ trebuie **să corespundă dispozițiilor constituționale și să fie în concordanță cu cadrul juridic existent**, cu sistemul de codificare și unificare a legislației.

În acest context, în jurisprudența sa Înalta Curte de Jurisdicție Constituțională a statuat premisa că **o normă trebuie interpretată în sensul în care permite aplicarea ei, și nu în sensul în care se exclude aplicarea ei**. Astfel, odată ce Parlamentul a stabilit etapele dezbaterii proiectului de lege nu este posibil omiterea lor **fără a fi încălcat principiul legalității**.

B) TERGIVERSAREA (acțiune inițială) ȘI REFUZUL (acțiune finală) CONDUCERII PARLAMENTULUI DE A INCLUDE ÎN ORDINEA DE ZI A PLENULUI PARLAMENTULUI REZULTATELE ACTIVITĂȚII COMISIEI DE ANCHETĂ CONSTITUITĂ DE CĂTRE FORUL LEGISLATIV CU 80 DE VOTURI (unanimitatea celor prezenți în sală).

52. Prin Hotărîrea Parlamentului nr. 74 din 21 aprilie 2016 a fost constituită Comisia de anchetă pentru verificarea activității Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei” în legătură cu informațiile referitoare la organizarea de către angajații întreprinderii a transportării ilegale în afara teritoriului Republicii Moldova a substanțelor interzise.

53. Potrivit art. 3 al Legii comunicațiilor poștale nr. Nr. 36 din 17.03.2016: „(1) Organul central de specialitate al administrației publice în domeniul comunicațiilor poștale [...] este **Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor**. (2) Organul central de specialitate **elaborează și promovează politica statului în domeniul comunicațiilor poștale în baza principiilor transparenței, obiectivității, nediscriminării, liberalizării progresive și protecției interesului public, asigurînd realizarea și evaluarea acesteia prin: [...]**”.

54. În perioada 21.04.2016 – 15.09.2016, în cadrul Parlamentului Republicii Moldova a activat Comisia de Anchetă vizată, **iar rezultatele activității ei au scos în evidență o multitudine de abateri de la legislația națională și internațională**, inclusiv și încălcări eventual pasibile de răspundere penală. Odată cu aceste dezvăluiri au apărut mai multe semnale și informații că schema de organizare a transportării ilegale, în afara teritoriului Republicii Moldova, a substanțelor interzise a fost s-a desfășurat cu buna cunoștere și admiterea ei de către doi miniștri din actualul Guvern. Totodată, Prim-ministrul a fost la curent cu toate aceste fapte și nu a întreprins nici o măsură rezultativă și eficientă care ar combate sau preveni aceste exporturi ilicite.

55. Potrivit art. 31 alin. (2) al Regulamentului Parlamentului rezultatele activității Comisiei de anchetă îmbracă forma Raportului, iar potrivit alin. (9) al aceluiași articol, **„dacă dezbaterile asupra raportului comisiei relevă abateri grave în activitatea unor persoane oficiale de stat alese sau numite de Parlament, Parlamentul poate cere destituirea acestora.”**.

56. Comisia de anchetă (în Raportul de alternativă) a ajuns la concluzia existenței schemei de export a substanțelor ilicite prin intermediul ÎS „Poșta Moldovei” și documentarea mai multor fapte care ridică dubii rezonabile în raport cu unii membri ai Executivului. Președintele Comisiei de anchetă a prezentat inițial Comisiei proiectul Raportului despre cele constatate, reprezentanții majorității nefiind de acord cu constatările care trezesc dubii rezonabile în raport cu un Guvern investit de ei, respectiv proiectul a fost amânat. Urmare dezbaterilor suplimentare, Comisia fiind compusă din 9 deputați, potrivit principiului proporționalității reprezentanții ai majorității cât și opoziției, **voturile s-au împărțit, cite 4 de fiecare parte (patru au semnat proiectul Raportului, iar patru nu au semnat)**. Un deputat (membru al majorității) a refuzat să semneze oricare raport.

57. Dat fiind faptul că proiectul Raportului propus spre dezbateră Comisiei de către Președintele acesteia nu a fost susținut de majoritatea parlamentară care era reprezentată în Comisia de anchetă și a acumulat doar 4, identic cu cele 4 semnături pentru Raportul majorității parlamentare, acesta a fost **înregistrat în Parlament ca și proiect de act legislativ (Raport anexat la Hotărârea Parlamentului) cu nr. 34 din 20.02.2017¹⁴ și propus Biroului Permanent al Parlamentului pentru a fi inclus în ordinea de zi a Legislativului și dezbătut în ședință plenară**.

58. Remarcăm că, raportul majorității parlamentare a fost înregistrat în Parlament cu **nr. 134 din 03.05.2017** și este semnat la fel de 4 deputați. Astfel, a apărut o situație inedită în care există două rapoarte cu același număr de voturi, respectiv cu valoare juridică egală, iar faptele documentate de către Comisia de Anchetă sunt blocate de nenumărate ori și respective sabotate sub aspectul neadmiterii de a fi prezentate Plenului Parlamentului din motivele expuse mai sus: **documentarea abaterilor grave de la legislație și constatarea schemei de export a substanțelor ilicite prin intermediul unei întreprinderi de stat cu asigurarea viabilității acesteia de eventual de către membrii vizați ai Executivului**.

59. Așa, ridică mai multe semne de întrebare de ce 4 deputați au avut nevoie de aproape 3 luni suplimentar pentru a înregistra proiectul **nr. 134 din 03.05.2017, care conține 21 de foi** și care reflectă că încălcări majore nu există, pe când proiectul **nr. 34 din 20.02.2017 conține 148 de foi, inclusiv documente care scot în evidență grave încălcări**, și ridică semne de întrebare și dubii rezonabile de integritate în raport cu miniștrii vizați și Prim-ministrul. Evident, scopul majorității a fost de a tergiversa procedura examinării Raportului de alternativă și de a ascunde adevărul constat de către Comisie.

¹⁴ <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3625/language/ro-RO/Default.aspx>

60. Ignorarea și neacceptarea faptelor documentate de către Comisie de către Plenul Parlamentului **este un nonsens juridic, fiindcă Comisia de anchetă este emanația Plenului Parlamentului constituită cu votul unanim a 80 deputați**, și a împuternicit Comisia să efectueze controlul parlamentar „*pentru verificarea activității Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei” în legătură cu informațiile referitoare la organizarea de către angajații întreprinderii a transportării ilegale, în afara teritoriului Republicii Moldova, a substanțelor interzise.*”. Or, constituirea unor astfel de comisii de anchetă nu este un joc, însă reprezintă unul din mijloacele democratice de verificare și control al treburilor publice administrate de către Executivul pentru care Legislativul i-a acordat vot de încredere la investitură și trebuie luate în serios. Mai mult ca atât acest comportament aduce o știrbire gravă prevederilor constituționale stabilite la art. 34 alin. (2) potrivit căroră:

(2) Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal.”

61. Mai mult ca atât, după întocmirea proiectului Raportului vizat, conducerea Parlamentului deși a fost informată repetat, inclusiv la Biroul Permanent și în discuții particulare, a evitat să întreprindă măsuri de organizare și organizare normală a procesului legislativ pe care îl moderează, pentru a fi pus în discuție, dezbateră și remiterea către organele competente pentru demararea acțiunilor care se impun sub alte aspecte legale (penale, civile, administrative, disciplinare) dacă se va dovedi că este cazul, dar care pot fi întreprinse doar după examinarea în ședință Plenară a proiectului Raportului Comisiei de anchetă.

62. Este important să evidențiem că cel puțin sub aspectul *bona mores* Președintele Parlamentului avea responsabilitatea de a evita obstrucționarea includerii în ordinea de zi a Parlamentului a Raportului Președintelui Comisiei de anchetă, care este și membru al opoziției parlamentare. Iar sub aspectul art. 43¹ al Regulamentului Parlamentului care stabilește „**prioritatea propunerilor opoziției parlamentare la întocmirea ordinii de zi**”: „*Pentru prima ședință în plen din fiecare a șasea săptămână din data începerii sesiunii parlamentare, Biroul permanent va întocmi proiectul ordinii de zi a ședinței în care se includ chestiunile propuse de fracțiunile parlamentare din opoziție, precum și cele propuse de către deputații neafiliați din opoziție.*”, era obligat să o facă potrivit legii. **În acest sens, considerăm că a fost adusă atingere gravă prevederilor Constituționale consfințite la art. 34 alin. (2).**

63. Mai mult ca atât, la indicați conducerii Parlamentului, Direcția generală juridică a Parlamentului a pregătit o notă informativă potrivit căreia invocă art. 29 alin. (2) și (3) al Regulamentului Parlamentului potrivit căroră:

„ [..]

(2) Rapoartele și avizele cuprind opinia majorității membrilor comisiei prezenți la ședință, părerea separată a celorlalți membri ai comisiei, precum și rezultatele consultării publice.

(3) În ședința Parlamentului președintele comisiei sau un alt membru numit de comisie prezintă numai rapoartele și avizele aprobate de comisie.”

Ca și consecință, în temeiul acestei note, a fost luată decizia de a nu include pe ordinea de zi a Parlamentului subiectul cu privire la dezbateră rapoartelor Comisiei de anchetă semnate de către a cite 4 deputați.

64. Nu putem fi de acord cu această afirmație, *a fortiori* considerăm că este neconstituțională având în vedere că ea **limitează dreptul la inițiativă legislativă a deputatului art. 73 al Constituției (în cazul nostru proiectul nr. 34 din 20.02.2017) dar și publicitatea rezultatelor activității de control parlamentar al reprezentanților poporului, indiferent de numărul lor în cadrul Comisiei de anchetă.**

65. Evident că reprezentanții opoziției parlamentare nu vor avea majoritate de voturi, fiindcă *Comisiile de anchetă se constituie pe principiul proporționalității reprezentării fracțiunilor în Parlament.*

CU PRIVIRE LA NECONSTITUȚIONALITATEA INTRINSECĂ A PREVEDERILOR CONTESTATE:

66. Cu privire la criticile de neconstituționalitate intrinsecă vom remarca că aceasta s-au materializat *prin acțiuni ale membrilor Executivului care sunt contrare normelor Legii Supreme, dar și de situații de incompatibilitate survenite ca și consecință a încălcărilor de procedură admise de către Parlament, și anume:*

c) Apariția dubiilor rezonabile de integritate față de doi miniștri și Prim-ministrul raportați la cazul investigat de către Comisia de Anchetă privind exportul substanțelor interzise peste hotarele Țării prin intermediul Î.S. „Poșta Moldovei”, ca și consecință a omiterii etapelor constituționale de investire a Guvernului de către Parlament.

d) Încălcarea procedurii de informare a Parlamentului și responsabilității Guvernului față de Parlament înfrînt prin refuzul de a colabora cu Comisia de anchetă și furnizarea de informații false;

C) APARIȚIA DUBIILOR REZONABILE DE INTEGRITATE FAȚĂ DE DOI MINIȘTRI ȘI PRIM-MINISTRUL RAPORTAT LA CAZUL INVESTIGAT DE CĂTRE COMISIA DE ANCHETĂ PRIVIND EXPORTUL SUBSTANȚELOR INTERZISE PESTE HOTARELE ȚĂRII PRIN INTERMEDIUL Î.S. „POȘTA MOLDOVEI”, CA ȘI CONSECINȚĂ A OMITERII ETAPELOR CONSTITUȚIONALE DE INVESTIRE A GUVERNULUI DE CĂTRE PARLAMENT

67. Prin Hotărîrea Parlamentului nr. 1 din 20.01.2016 Parlamentul a aprobat Programul de activitate al Guvernului și a acordat votul de încredere Guvernului. Prin Hotărîrea Parlamentului nr. 74 din 21 aprilie 2016 a fost constituită Comisia de anchetă pentru verificarea activității Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei” în legătură cu informațiile referitoare la organizarea de către angajații întreprinderii a transportării ilegale în afara teritoriului Republicii Moldova a substanțelor interzise.

68. În perioada 21.04.2016 – 15.09.2016, în cadrul Parlamentului Republicii Moldova a activat Comisia de Anchetă vizată, iar rezultatele activității ei au scos în evidență o multitudine de abateri de la legislația națională și internațională, inclusiv și încălcări eventual pasibile de răspundere penală. Odată cu aceste dezvăluiri au apărut **mai multe semnale și informații că schema de organizare a transportării ilegale, în afara teritoriului Republicii Moldova, a substanțelor interzise a fost s-a desfășurat cu buna cunoștință, a doi miniștri din actualul Guvern, inclusiv cu cunoașterea faptelor de către Prim-Ministru.** La moment unul din acești miniștri ocupă încă fotoliul ministerial, iar altul deja nu mai este în funcție respectivă.

69. În lumina acestor fapte, pînă la momentul expunerii organelor de anchetă în raport cu faptele pasibile de responsabilitate penală, un grup de deputați au inițiat o Moțiune de Cenzură în

vederea aplicării responsabilității în raport cu membrii Guvernului în raport cu care există dubii rezonabile de integritate datorită eventualei contribuiri la asigurarea viabilității schemei de export a substanțelor ilicite peste hotarele Republicii Moldova, ținând cont de necesitatea materializării noțiunii Stat de Drept și asigurării obligației statului de a informa cetățenii săi cu privire la treburile publice (art. 34 alin. (2) al Constituției), precum și necesitatea eliminării oricărui dubii idiferent de funcțiile deținute și statutul social al celor asupra cărora există astfel dubii de integritate.

70. Deși pentru motivele invocate în prezenta Sesizare deputații în Parlamentul Republicii Moldova au inițiat o moțiune de cenzură ea nu fost susținută, deși *practica normală pentru statele democratice este de a nu se ajunge la votarea moțiunii de cenzură, dar se prezintă demisia în cazul în care există dubii rezonabile și blamări publice de integritate și/sau corupție în raport cu demnitarii de rang înalt.*

Vezi*: experiența statelor străine, pct. 96 – 101.

Trebuie să remarcăm majoritatea Parlamentară a oferit o suport politic Primului-ministru și miniștrilor implicați în schemă, după ce Moțiunea de Cenzură inițiată nu a fost susținută de către deputați în Parlament, deși Comisia de Anchetă sus-menționată a scos în evidență și a documentat schema de export a substanțelor ilicite, a documentat unele informații importante care provoacă dubii rezonabile în raport cu integritatea unor membri ai Guvernului.

71. Acest fapt a cauzat epuizarea tuturor procedeele democratice posibile pentru asigurarea statului de drept prin aplicarea procedeele democratic de atragere la responsabilitatea politică a celor asupra cărora există dubii rezonabile de implicare în acțiuni incompatibile cu funcțiile ministeriale, mai departe nefiind alte remedii legale decât solicitarea Înaltei Curți de a verifica constituționalitatea Hotărârea Parlamentului Nr. 1 din 20.01.2016 prin prisma cadrului constituțional și faptelor constatate de către Comisia de Anchetă, precum și explicarea sensului autentic al normelor constituționale vizate în prezenta Sesizare prin interpretarea normelor Legii Supreme.

72. În aceste condiții apare întrebarea firească, cum poate triumfa „legea” și statul de drept, cum pot fi aplicate prevederile legislative privind integritatea și exercitarea mandatului de către înalții demnitari de stat potrivit principiului *bona fide*, în condițiile în care există dubii rezonabile că Primul-ministru și doi miniștri din Guvernul său, precum și conducători ai instituțiilor din subordinea Executivului erau/sunt în cunoaștere de cauză despre schema de export a substanțelor ilicite și nu întreprind nici o acțiune eficientă, rezultativă și palpabilă pentru contracararea acesteia, dimpotrivă prin acțiunile/inacțiunile sale asigură viabilitatea ei. În același timp, Parlamentul fiind informat plenar cât și conducerea lui separat, despre aceste ilegalități confirmă repetat votul său de încredere unui Cabinet de Miniștri asupra căruia există dubiile sus menționate, prin nesusținerea Moțiunii de Cenzură, în acest sens, *Legislativul a pus solidaritatea de partid și politică mai presus decât principiile constituționale a statului de drept, separației puterilor și triumfului legii.*

73. Întrebarea firească ar fi în acest caz, cum trebuie să reacționeze cetățenii care au mandatat acestei instituții principale în stat să le reprezinte interesele, și ce acțiuni urmează să adopte sau să întreprindă respectivele două instituții dacă dubiile rezonabile sunt evidente pentru societate, iar ele (Legislativul și Executivul) se protejează reciproc, prin orchestrarea acțiunilor, cu un singur scop – evitarea aplicării, respectiv asumării răspunderii politice pentru aceste dubii rezonabile care decredibilizează ramurile puterii?

74. Referindu-ne *stricto sensu* la activitatea Comisiei de Anchetă, prin prisma materialelor colectate și în lumina declarațiilor martorilor, aceasta a ajuns la concluzia că este *dovedită documentar existența schemei pînă la data de 30.06.2016*. Astfel, la momentul activității Comisiei exista un fenomen continuu de export peste granița vamală a Republicii Moldova, prin intermediul Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei” a substanțelor interzise de legislația

Republicii Moldova, angajamente internaționale asumate de către Republica Moldova, Convenția UPU, precum și norme juridice internaționale.¹⁵

75. Comisia a constatat că exportul substanțelor interzise continuă de mai mulți ani, dar documentar a fost posibil de urmărit schema între anii 2009 – iunie 2016, aceasta având forma de organizare a unei scheme criminale cu cunoașterea (rezonabil de presupus și cu acoperirea) conducerii de vîrf a Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei”, Serviciului Vamal al Republicii Moldova și Guvernului Republicii Moldova.

76. Modalitatea de transportare a substanțelor interzise reprezintă trimiteri poștale internaționale recomandate la export, sub formă de pachete mici, cu greutatea de pînă la 2 kilograme, care potrivit clasificării internaționale se atribuie la categoria scrisori. Comisia a stabilit că potrivit documentelor de producere a CPTP octombrie 2014 - 30 iunie 2016, tuturor acestor scrisori trimise prin intermediul Î.S. „Poșta Moldovei” le-au fost atribuite coduri de bară cu începutul codului RB02xxxxxxMD. Totodată, trebuie să menționăm că lotul de trimiteri poștale cu anabolizante reținut de către Serviciul de Informații și Securitate, aveau un alt cod de bară, ceea ce dovedește că ele erau diverse iar cantitățile exportate sunt mult mai mari decît am putea să evaluăm la moment.

77. Toate aceste pachete mici sunt expediate de către persoane fizice din Republica Moldova, iar destinatarii sunt rezidenți ai SUA, Germania, Australia, Marea Britanie, România, Noua Zeelandă, Rusia, Spania, Canada ș.a. Urmare a analizei procesului tehnologic de expediere a trimiterilor poștale internaționale Comisia a stabilit, vicierea procedurilor vamale și poștale, în consecință utilizarea identităților false a expeditorilor. Comisia nu a reușit să stabilească în deplină măsură subiectul cu identitățile false a expeditorilor, **principalul motiv fiind refuzul ilegal de a prezenta informațiile de către Ministerul Finanțelor și Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor. Acest fapt dar și altele descrise în Raport, denotă cunoașterea schemei și acoperirea acesteia de către un ministru în funcție și un fost ministru care deținea funcția ministerială la momentul activității Comisiei.**

78. În context menționăm că, Întreprinderea de Stat „Poșta Moldovei” se află în subordinea Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, iar Serviciul Vamal în coordonarea Ministerului Finanțelor. De aici, ***nu este greu să identificăm legătura cauzală între șefii acestor instituții care asigură acoperirea schemei de export a substanțelor interzise peste hotarele Țării.*** Dorim să menționăm că actualul Prim-Ministru între anii 2011-2016 a deținut funcția de Ministru al Tehnologiei Informației și Telecomunicações, respectiv ***este mai mult decît la curent cu această schemă criminală.*** Mai mult ca atît, ulterior fiind în funcție de Prim-Ministru și în cunoștință de cauză despre schemă ***nu a întreprins nici o acțiune rezultativă și palpabilă pentru contracararea ei și nici nu a dat indicații miniștrilor din cabinetul pe care îl conduce*** să colaboreze sau să facă lumină în procesul de activitate a Comisiei. Este dificil totuși să înțelegem rațiunea Primului-Ministru de ce nu a insistat ca miniștrii din Guvernul său să colaboreze cu Comisia, de ce nu s-a insistat ca organele de anchetă să urgenteze investigația, toate aceste ***fapte trezesc dubii rezonabile despre implicarea, acoperirea și lipsa acțiunilor care se impun*** în vederea conracarării schemei de export a substanțelor ilicite.

79. În același timp, Comisia de Anchetă a stabilit că pachetele mici internaționale expediate se ***perfectau în alt loc decît CPTP*** (Centrul de Prelucrare și Transportare a Poștei) amplasat în Mun. Chișinău, str. Gării nr.3, - loc stabilit de cadrul normativ intern al „Poștei Moldovei” și Serviciului Vamal. Procesul tehnologic, inclusiv pînă la îmbarcarea coletelor de la Aeroportul Internațional Chișinău, erau executate ***cu majore abateri de la cadrul legal.*** Viabilitatea în

¹⁵ *Remarcăm că noțiunea de substanțe interzise în sensul Raportului Comisiei și prezentei Moțiuni reprezintă a fost preluată din „Codul Mondial Anti-Doping. Lista interzisă pentru 2016”. Astfel, în această listă la Capitolul S.1. „Agenți anabolici interziși”. La pct.1 sunt incluși „Steroizi Anabolici și Androgeni (SAA)”.

timp a schemei denotă faptul că pe lângă implicarea în schemă a executorilor simpli – operatorilor poștali, șefi de servicii, lucrători vamali, în schemă sunt implicați cu funcții de protecție atât conducerea de vîrf a Î.S. „Poștei Moldovei”, Serviciului Vamal, Guvernului și personal Prim-Ministrul.

80. Cu referință la informațiile certe despre **faptul că anume substanțe interzise se aflau în trimiterile poștale expediate** și nu alte obiecte sau substanțe, sunt confirmate de analiza documentelor de producere CPTP din perioada octombrie 2014 - iunie 2016, prezentate Comisiei de Ministerul Finanțelor și alte instituții publice, copia **„Actului privind controlul complex al activității economico-financiare a filialei Î.S. „Poșta Moldovei”, CPTP” din 27 noiembrie 2012**, prezentat Comisiei, în calitate de probă de Sergiu Cebotari, pe atunci șef Serviciu Control Financiar și Audit Intern al „Poștei Moldovei”. De asemenea fenomenul a fost confirmat și de mărturiile din Comisie depuse de Sorin Stati – șef CPTP în perioada 30 aprilie 2009 – 17 februarie 2010, cât și ale lui Sergiu Cebotari. **În acest șir logic s-a înscris și reținerea de către angajații SIS a unui lot de 15 saci de „anabolizanti” în februarie 2016 la Aeroportul Internațional Chișinău.**

81. Martorii principali în acest caz, au prezentat informații cruciale din perspectiva importanței sale, dar și probe video în cadrul ședințelor Comisiei de Anchetă. Ulterior acesta a fost supus unor terorizări și intimidări de către organele de drept ale Republicii Moldova, mai târziu fiind arestat în condiții care ridică doar semne de întrebare, avînd în vedere că declarațiile sale ***au scos în evidență faptul implicării și acoperirii schemei respective de către demnitari de prim rang în Stat.*** Este firească întrebarea în acest context, ***cine are resurse necesare pentru a porni mașina represivă de stat pentru a reduce la tăcere un martor într-un caz investigat de către o Comisie de Anchetă Parlamentară, răspunsul este evident, doar cei care se află în funcții administrative de cel mai înalt nivel și au influența necesară pentru a mobiliza și utiliza în scop propriu acele resurse administrative ale Statului – Guvernul și membrii lui.***

82. Comisia de Anchetă a analizat în complexitate toate informațiile obținute pe tot parcursul activității sale și **a ajuns la concluzia că acțiunile Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei”, Serviciului Vamal, Ministerului Finanțelor și Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor au fost orchestrate**, avînd drept scop îngrădirea coordonată a activității Comisiei de Anchetă privind aflarea adevărului despre conținutul coletelor expediate, cât și returnările acestora, persoanele implicate în expedierea și primirea acestor trimiteri poștale sub formă de pachete mici, elucidarea circumstanțelor reale de organizare a **exportului substanțelor interzise**, precum și contracararea acestei scheme ilicite prin întreprinderea măsurilor care se impun, cu atât mai mult că ancheta a stabilit nume și prenume concrete a persoanelor care sunt implicate în procesul de export al substanțelor ilicite.

83. În final, Comisia de Anchetă a stabilit lista persoanelor implicate sau care au protejat într-un fel sau altul exportul de substanțe ilicite peste hotarele Republicii Moldova, **printre aceștia se aflau Ministrul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor și Ministrul Finanțelor, Directorul Serviciului Vamal, precum și Prim-Ministrul.**

Remarcă*:

Este de menționat că pe faptul exportului de anabolizante au fost intentate cazuri penale naționale și internaționale. Cunoaștem că pe acest fapt a fost pornită și o investigație penală, însă nu cunoaștem la moment dacă sunt vizate careva persoane concrete deși Comisia de Anchetă a făcut publice nume concrete și documente relevante cu referință la acest caz, care pot vărsa lumină asupra întregii scheme. Procuratura a pornit pe acest fapt **cauza penală nr. 2016869021 din 08.02.2016**. Pînă la acest moment nu s-au înregistrat progrese în investigarea cauzei deși Comisia de Anchetă a stabilit în baza documentelor un șir de persoane eventual implicate în schemă.

Exempli gratia, în SUA în baza anchetei penale au fost arestate persoane pentru implicarea în schema cu anabolizantele importate din Republica Moldova. Cum rămâne cu Republica Moldova și cu principiul constituțional al Statului de Drept? Care sunt căile legale posibile dacă asupra Executivului există dubii rezonabile iar Legislativul nu dorește să îl responsabilizeze prin aplicarea responsabilității politice? În acest caz doar Înalta Curte Constituțională poate verifica constituționalitatea votului de acordare a încrederii unui Guvern cu semne de întrebare la capitolul integritate. **Trebuie oare întreaga societate să tolereze un Prim-Ministru și doi miniștri (unul dintre care deja nu mai deține portofoliul ministerial) în raport cu care există dubii rezonabile de lipsă de integritate, sau interesul general al societății prevalează, având în vedere principiile constituționale ale Statului de Drept, Devotamentul față de Țară și Integritatea oficialilor public și activitatea cu un grad înalt de responsabilitate a Legislativului ?**

D) ÎNCĂLCAREA PROCEDURII DE INFORMARE A PARLAMENTULUI ȘI RESPONSABILITĂȚII GUVERNULUI FAȚĂ DE PARLAMENT ÎNFRÎNT PRIN REFUZUL DE A COLABORA CU COMISIA DE ANCHETĂ ȘI FURNIZAREA DE INFORMAȚII FALSE

84. Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 8 din 19 iunie 2012 a statuat că:

*„17. În condițiile statului de drept, **puterea politică aparține poporului**. Dacă primele două elemente definitorii ale statului – teritoriul și populația – au un caracter obiectiv-material, cel de-al treilea element esențial – suveranitatea națională – are un caracter subiectiv-volițional și înseamnă că **dreptul de comandă aparține poporului**.”¹⁶*

85. Așa cum se precizează în articolul 2 alin. (1) din Constituție, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție. Dacă în cazul referendumului sîntem în prezența unei forme de guvernare directă de către popor, în cazul exercitării suveranității naționale prin organele reprezentative putem vorbi de o guvernare indirectă, sau reprezentativă, a poporului, ceea ce înseamnă că poporul transmite dreptul de comandament unor puteri delegate, care sînt puterea legislativă, puterea executivă și puterea judecătorească.

86. Totodată în HCC nr. 7 din 18.05.2013, para. 53, Înalta Curte a statuat că:

*„Funcția fundamentală a puterilor în stat este de a exprima că voința general obligatorie este voința poporului. De la această funcție trebuie să se pornească pentru a identifica funcțiile puterii, instituțiile și formele organizatorice necesare realizării acestor funcții, raporturile dintre autoritățile statale și popor, raporturile dintre autoritățile statale.”*¹⁷

87. Oricare relații în stat și orice acte adoptate de instituțiile publice se bazează pe principiul Statului de Drept, consfințit în Preambulul Constituției și articolul 1 alin.(3) din Constituție. Acestea enunță elementele definitorii ale statului Republica Moldova, **care reprezintă valori supreme**. Statul de drept a constituit punctul culminant al constituționalizării sistemului politic. Aceasta înseamnă că politica trebuie să fie circumscrisă unei norme juridice care să îi precizeze limitele de acțiune. Dată fiind legătura intrinsecă dintre stat și drept, evoluția puterii publice este **însoțită de evoluția sistemului juridic**. Prin definiție, statul de drept presupune obligativitatea respectării Constituției și a legilor, așa cum prevăd și dispozițiile articolului 7 din Constituție. Nici un instrument juridic prevăzut de Constituție nu poate fi lipsit de eficiență, golirea lui de

¹⁶ HCC nr. 8 din 19 iunie 2012

¹⁷ HCC nr. 7 din 18.05.2013, para. 53

conținut determinând caracterul lui iluzoriu și, implicit, încălcarea principiului constituțional al statului de drept.

88. În acest sens, Curtea Constituțională a statuat în HCC nr. 6 din 16.05.2013 **„că orice act normativ trebuie să respecte principiile și normele constituționale**, precum și exigențele de tehnică legislativă, menite să asigure claritatea, previzibilitatea, predictibilitatea și accesibilitatea actului.”¹⁸

89. Articolul 66 lit. a) din Constituție stabilește că funcția de bază a Parlamentului - „adoptă legi, hotărâri și moțiuni”. Totodată, art. 66 alin. lit. f) din Legea Supremă consfințind **„atribuțiile de bază”** ale Parlamentului a stabilit că acesta **„exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;”**, totodată, art. 96 al Legii Supreme statuează că: **„Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice. În exercitarea atribuțiilor, Guvernul se conduce de programul său de activitate, acceptat de Parlament.”** În același timp potrivit art. 104 alin. (1) **„Guvernul este responsabil în fața Parlamentului și prezintă informațiile și documentele cerute de acesta, de comisiile lui și de deputați.”**

90. Din aceste prevederi rezultă că **Parlamentul este unicul organ abilitat cu drept de control al puterii executive**, acordându-i vot de încredere și fiind responsabil de controlul asupra implementării lui, precum și controlul tuturor altor aspecte care-i revin Executivului. **Este incontestabil însă faptul că Parlamentul nu poate ignora în activitatea sa de control parlamentar Legea Supremă și prevederile ei, altfel, rezultatul activității lui și actele adoptate pot fi contrare Constituției și/sau viciate sub aspect constituțional.** Formele de control parlamentar se manifestă prin câteva căi: audierea în plenul parlamentului, prin intermediul interpelărilor, în comisiile permanente **sau prin intermediul comisiilor de anchetă.**

91. Solicităm respectuos Înaltei Curți să efectueze controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului Nr. 1 din 20.01.2016 prin prisma articolului 104 alin. (1), în raport cu miniștrii vizați și Prim-ministrul, pentru faptul nefurnizării informațiilor solicitate sau false, fapt care a **obstrucționat și subminat activitatea Comisie de Anchetă precum și rezultatele de aflare a adevărului obiectiv**, ținând cont de faptul că Forul Legislativ din motivele expuse mai sus a refuzat să responsabilizeze Executivul ceea ce duce la apariția unui precedent politico-juridic periculos pentru democrație și statul de drept, în același timp violând principiul **separației puterilor în stat care funcționează în baza unor balanțe și contrabalante între ramurile puterii.**

92. Prezumând constituționalitatea actului la momentul adoptării de către Parlament, și anume H.P. nr. 1 din 20 ianuarie 2016, constatăm că acest caracter s-a ieșit odată cu ignorarea faptelor de către Legislativ, deși acestea au fost documentate de către o Comisie de Anchetă parlamentară (**votată și constituită de același Legislativ**) prin care se arată nume concrete de persoane și legăturile sale cu înalții oficiali din Guvern. Această concluzie devine și mai argumentată având în vedere că Corpul Legislativ (**majoritatea parlamentară**) ignoră cu vehemență constatările și documentele în posesia cărora a intrat Comisia de Anchetă, fapt care ridică multe semne de întrebare și care pune la îndoială principiul **de acționare cu un grad sporit de responsabilitate, caracteristic organului reprezentativ suprem al Poporului**, finalizându-se cu nesustenerea Moțiunii de Cenzură **din considerente politice și de partid, fapt care este în detrimentul statului de drept și supremației legii.**

93. În jurisprudența sa anterioară Înalta Curte a statuat cu titlul de comparație a experienței statelor străine că **„În partea ce ține de imperativul luptei împotriva corupției, Curtea menționează că în Marea Britanie Legea „Actul privind Reprezentarea Poporului” prevede că faptele de corupție pot atrage fie ineligibilitatea, fie a posteriori pierderea mandatului.”**¹⁹

¹⁸ HCC nr. 6 din 16.05.2013

¹⁹ HCC nr. 2 din 20.01.2015

94. Un raționament *per a contrario* **ar permite menținerea în funcție a unor persoane ce nu satisfac condițiile de eligibilitate, ceea ce este contrar principiilor statului de drept și ale democrației parlamentare**, consfințite de Preambul și articolul 1 alin. (3) din Constituție.²⁰

95. Totodată, ținând cont de prevederile art. 4 alin. (1) al Codului Jurisdicției Constituționale, „În exercitarea jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională: [...] **interpretează Constituția;**”, precum și alin. (3) al aceluiași articol: „**Curtea Constituțională examinează în exclusivitate chestiuni de drept.**”, prevederile articolului 6 alin. (2) al Codului Jurisdicției Constituționale: „**Curtea Constituțională își stabilește ea însăși limitele de competență.**”, precum și jurisprudența sa anterioară:

„Curtea subliniază că în Republica Moldova nu este reglementată decât procedura de „**control abstract**” de constituționalitate, în cadrul căreia **jurisdicția constituțională nu se pronunță asupra fondului unei contestații, ci doar privind conformitatea DECIZIEI UNEI AUTORITĂȚI DE STAT (INCLUSIV ACTE NORMATIVE) cu dispozițiile constituționale**”.²¹

solicităm respectuos Înaltei Curți să efectueze controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului Nr. 1 din 20.01.2016 **prin prisma articolului 104 alin. (1)**, în raport cu miniștrii vizați și Prim-ministrul, **inclusiv și pentru faptul nefurnizării informațiilor solicitate sau false**, fapt care a **obstrucționat și subminat activitatea Comisie de Anchetă precum și rezultatele de aflare a adevărului obiectiv**, ținând cont de faptul că Forul Legislativ din motivele expuse mai sus a refuzat să responsabilizeze Executivul ceea ce duce la apariția unui precedent politico-juridic periculos pentru democrație și statul de drept, în același timp violând principiul separației puterilor în stat care funcționează în baza unor balanțe și contrabalante între ramurile puterii.

Remarcă*: Refuzul prezentării actelor solicitate (informații) de către Comisia de anchetă parlamentară **este constat** și de către Raportul majorității parlamentare la pag. 4, secțiunea – „Identitatea expeditorilor”. (vezi anexa*)

EXPERIENȚA ALTOR STATE ÎN CAZUL EXISTENȚEI DUBIILOR DE INTEGRITATE ÎN RAPORT CU PERSOANELE OFICIALE EXPONENTE ALE UNUI INTERES POLITIC DEOSEBIT

96. Experiența altor state arată care este comportamentul normal în prezența situațiilor care generează dubiilor de integritate în raport cu persoanele oficiale exponente ale unui interes politic deosebit. *In haec verba* s-a expus și Curtea Constituțională în HCC nr. 4 din 22.04.2013: „**Într-o democrație veritabilă, normalitatea constă în demisia imediată a persoanelor care și-au pierdut încrederea publică, fără a se ajunge la demitere.**”. Așa, de cele mai dese ori în prezența unor acuzații care vizează lipsa integrității în marea majoritate a cazurilor demnitarilor urmează să-și prezinte demisia, or, în alte cazuri, *exempli gratia*, cel al Președintelui Lituaniei, dl. Rolandas Paksas, Curtea Constituțională a recunoscut încălcarea Constituției de către președinte, fapt care a avut drept consecință suspendarea acestuia din fotoliul prezidențial. Acest exemplu, denotă fermitatea și seriozitatea cu care a fost tratată o atare situație:

97. **Cazul Mona Sahlin, Suedia** - În octombrie 1995, ziarul *Expressen*, în urma unei investigații efectuate de jurnalistul de investigație suedez-spaniol creștin-democrat, Carlos Medina de Rebolledo, a dezvăluit faptul că Mona Sahlin, care a fost atunci vice prim-ministru, era considerată principalul candidat la succesiunea lui Ingvar Carlsson în funcția de prim-ministru. Ea a plătit mai mult de 50.000 de coroane suedeze pentru cheltuieli private (precizare:

²⁰ HCC nr. 2 din 20.01.2015

²¹ HCC nr. 6 din 16 mai 2013, para. 25

produse alimentare) de pe cardul destinat doar cheltuielilor de serviciu.²² La o conferință de presă, ea a recunoscut că a folosit o carte de credit guvernamentală pentru a cumpăra alimente. Mai mult, a mărturisit că nu a plătit 19 tichete de parcare și mai multe facturi pentru îngrijirea de zi a copiilor ei la timp. Mai târziu, ea și-a cerut scuze într-un ziar din Stockholm.²³ O anchetă preliminară a fost inițiată de procurorul șef Jan Danielsson ca rezultat al tranzacțiilor, ulterior a fost închisă la începutul anului 1996, când a ajuns la concluzia că nu a existat nicio încălcare. Ea a plătit în cele din urmă facturile (și un extra 15.000 de coroane) către Trezoreria de stat.²⁴ Controversata situație a fost denumită "afacerea Toblerone", datorită includerii barelor Toblerone în extrasul cardului de credit.²⁵ Urmare celor întâmplate vice prim-ministrul Mona Sahlin a fost nevoită să demisioneze.

98. Cazul Iațeniuk, Ucraina - The Ukrainian Prime Minister, Arseniy Yatsenyuk, has announced he will resign next week, blaming politicians' failure to enact "real changes".

„Mr Yatsenyuk, in office since former pro-Russian President Viktor Yanukovich was ousted in February 2014, said he would inform parliament on Tuesday.

...

The current President, Petro Poroshenko, asked him to quit in February, saying he had lost support. ...

His government has been accused of inaction and corruption.

Arseniy Yatsenyuk's resignation comes as no surprise. According to opinion polls, his party's popularity had plummeted and he narrowly survived a vote of no confidence in parliament in February.

...

Mr Yatsenyuk came to power **promising to tackle corruption** and implement economic reforms but has increasingly become **the focus of accusations of corruption**, even though no concrete evidence was produced.²⁶

99. Cazul Paksas, Lituania – [...] 12. On 6 November 2003 the Seimas (the Lithuanian Parliament) requested the Constitutional Court to determine whether Presidential Decree no. 40 was in compliance with the Constitution and the Citizenship Act. The Seimas submitted that the procedure of granting citizenship by way of exception appeared to have been applied inappropriately in this case. In particular, it asserted that J.B. had no special merit warranting his exceptional treatment and that the applicant had in fact granted him citizenship as a reward for his substantial assistance by financial and other means to the applicant's election campaign.²⁷

13. On 10 November 2003 the Constitutional Court accepted the request for consideration as case no. 40/03. On 10 December 2003 it held a public hearing and examined witnesses.

14. On 12 December 2003 an article was published in a Lithuanian daily newspaper, *Respublika*, reporting that the President of the Constitutional Court had been seen in a coffee bar with the Deputy Speaker of the Seimas, who had been closely involved in the inquiry into the applicant's activities. The newspaper implied that during this informal meeting the two officials had discussed the proceedings taking place in the Constitutional Court, thus casting a shadow of suspicion over that court's objectivity. The two men had subsequently said that they often met professionally and socially, and denied discussing the merits of the case.

²² Holmen, Christian (13 October 1995). "A long series of loans and debts (*En lång rad av lån och skulder*)". *Expressen* (in Swedish).

²³ Kinzer, Stephen (14 November 1995). "Stockholm Journal: The Shame of a Swedish Shopper (a Morality Tale)". *The New York Times*. Stockholm. Retrieved 7 July 2015.

²⁴ "Nu är toblerone- affären historia". *Aftonbladet* (in Swedish). Stockholm. 16 March 2007. Retrieved 7 July 2015.

²⁵ Svensson, Britta (5 January 2007). "Nej det handlade inte bara om Toblerone..." (in Swedish). *Expressen*. Retrieved 8 July 2015.

²⁶ <http://www.bbc.com/news/world-europe-36010511>

²⁷ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-102617>

15. Referring to the above-mentioned newspaper article, the applicant's lawyers challenged the President of the Constitutional Court for bias, seeking his removal from the examination of case no. 40/03. Their challenge was dismissed on the ground that the mere fact that the two officials had met informally did not constitute a basis for the withdrawal of a judge from proceedings before the Constitutional Court.

16. On 30 December 2003 the Constitutional Court gave its ruling in case no. 40/03, finding that Decree no. 40 was not in compliance with Article 29 § 1, Article 82 § 1 and Article 84 § 21 of the Constitution, the constitutional principle of the rule of law and section 16(1) of the Citizenship Act.

21. On 18 December 2003, eighty-six members of the Seimas submitted a proposal to initiate impeachment proceedings against the applicant. On 23 December 2003 the Seimas set up a special commission to investigate the reasonableness and seriousness of certain allegations about the applicant's conduct, in order to determine whether such proceedings should indeed be initiated.

22. On 19 February 2004 the special investigation commission concluded that some of the charges levelled against the applicant were founded and serious. Accordingly, it recommended that the Seimas institute impeachment proceedings. The State Security Department had apparently provided the commission with transcripts of secretly taped telephone conversations involving the applicant. The applicant's lawyers were not given access to the transcripts by the Department or by the commission, because it had decided not to rely on them.

23. Also on 19 February 2004 the Seimas decided to follow the special investigation commission's recommendation and requested the Constitutional Court to determine whether the specific acts of the applicant cited by the commission had breached the Constitution. The impeachment charges submitted to the Constitutional Court included the following allegations in particular, involving purely private interests to the detriment of those of the nation, thus discrediting the institution of the presidency: ...

27. On 31 March 2004 the Constitutional Court concluded that the applicant had committed gross violations of the Constitution and a breach of his constitutional oath on account of the following acts:

- unlawfully granting citizenship to J.B. by Decree no. 40 as a reward for the latter's financial and other forms of support, in breach of section 16(1) of the Citizenship Act and Article 29 § 1, Article 82 § 1 and Article 84 § 21 of the Constitution;
- knowingly hinting to J.B., in breach of sections 3(7), 9(2) and 14(1) of the Official Secrets Act and Article 77 § 2 and Article 82 § 1 of the Constitution, that the law-enforcement institutions were investigating him and tapping his telephone conversations; and
- exploiting his official status to influence decisions by the Žemaitijos keliai company concerning the transfer of shares with a view to defending the property interests of certain private individuals close to him, in breach of section 3 of the Adjustment of Private and Public Interests in the Public Service Act and Article 29 § 1, Article 77 § 2 and Article 82 § 1 of the Constitution.

29. On 6 April 2004 the Seimas decided to remove the applicant from the office of President on account of the gross violations of the Constitution found by the Constitutional Court. Its decision was taken by eighty-six votes to seventeen for the first breach, eighty-six votes to eighteen for the second and eighty-nine votes to fourteen for the third.²⁸

[...]

100. Cazul Temir Sariev, Kazakhstan - On April 11, 2016 Kyrgyzstan's prime minister officially announced his decision to step down amidst allegations of corruption. Temir Sariev, who has headed the Kyrgyz executive for less than a year, became the 26th Kyrgyz prime minister to leave his post since the country's independence.

Speculations on Sariev's possible resignation appeared in the media after a statement by Kyrgyzstan's Minister of Transport and Communication, Argynbek Malabaev, on April 6. The

²⁸ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-102617>

minister publicly accused the prime minister of involvement in a tender to build a strategic 100-kilometer road in the Issyk-Kul province, linking the towns of Balykchy and Korumdu. The estimated cost of the project is ca US\$ 100 million and the tender was won by the Chinese company Long Hai, which according to Malabaev “even lacked the license and the needed technical equipment to go ahead with the construction.” Malabaev claimed that he was out of the country in neighboring Kazakhstan during the selection process, and that his deputy helped the prime minister conclude the deal in order to attain personal gains for both of them from this large-scale project. In further support of his allegations, Malabaev also stated that Long Hai’s representative in Kyrgyzstan is a member of the prime minister’s party Ak-Shumkar.²⁹

101. Cazul Sigmundur David Gunnlaugsson, Islanda - The revelation of vast wealth hidden by politicians and powerful figures across the globe set off criminal investigations on at least two continents on Tuesday, forced leaders from Europe to Asia to beat back calls for their removal and claimed its first political casualty — pressuring the prime minister of Iceland to step down.

...
In Iceland, Prime Minister Sigmundur David Gunnlaugsson, confronted by demands for his resignation after documents revealing that he and his wealthy wife had set up a company in the British Virgin Islands led to accusations of a conflict of interest, asked his deputy to take over on Tuesday.

...
In a reflection of the political turmoil and maneuvering that the Panama Papers have created, the prime minister’s office issued a statement on Tuesday night saying that he had proposed stepping down in favor of his deputy “for an unspecified amount of time” — as a sort of indefinite leave of absence — and not a formal resignation. It was unclear whether Mr. Gunnlaugsson, who would remain leader of his party, would succeed in his effort to avoid a formal resignation in the face of significant public anger.³⁰

V. CERINȚELE SUBIECTULUI SESIZĂRII

102. În contextul argumentelor aduse în sprijinul obiectului sesizării, în temeiul art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, a art.4 alin.(1) lit.a) și b) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și Codului jurisdicției constituționale:

SOLICITĂM

Onoratei Curți de Jurisdicție Constituțională:

1) Admiterea spre examinare a prezentei Sesizări;

2) Interpretarea art. 6, art. 98 alin. (3), art. 100, art. 103 alin. (2), 104 alin. (1), și art. 106 coroborat cu art. 1 alin. (3) și art. 7 din Constituția Republicii Moldova, prin prisma următoarelor aspecte:

a) Constituie dubii rezonabile în raport cu persoanele oficiale exponente ale unui interes politic deosebit, existența informațiilor despre un fapt ilicit documentat de către o comisie de anchetă parlamentară, incusiv și relatat pe larg de către presa de investigație, precum și în raport cu care este pornită urmărirea penală, avînd în vedere jurisprudența anterioară a Înaltei Curți³¹?

b) Care este procedura legală de exercitare a atribuțiilor și de acționare a Parlamentului, dacă în raport cu persoanele oficiale exponente ale unui interes politic deosebit din Guvern, există dubii rezonabile de integritate, iar Parlamentul dînd

²⁹ <https://www.cacianalyst.org/publications/field-reports/item/13360-kyrgyzstans-prime-minister-resigns-over-corruption-scandal.html>

³⁰ https://www.nytimes.com/2016/04/06/world/europe/panama-papers-iceland.html?_r=0

³¹ HCC nr. 4 din 22.04.2013, HCC nr. 29 din 23.09.2013

dovadă de solidaritate politică și de partid ignorează principiile constituționale și nu atrage la răspundere politică Guvernul?

c) Urmează Comisia permanentă din Parlament și anume, Comisia Juridică pentru Numiri și Imunități să respecte procedura de verificare a candidaților sub aspect de integritate în vederea evitării cazurilor care pun sub semn de întrebare reputația exponenților viitorului Executiv? Urmează să fie respectat principiul transparenței în acest exercițiu?

3) Exercițarea controlului constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 1 din 20 ianuarie 2016 pentru aprobarea Programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere Guvernului, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 20-24, art Nr. 49 din 29.01.2016, *exclusiv în partea ce ține de membrii Executivului în privința cărora³² există dubii rezonabile³³ de contribuire la asigurarea viabilității schemei de export a substanțelor interzise peste hotarele Republicii Moldova³⁴ prin intermediul Întreprinderii de Stat „Poșta Moldovei, avînd în vedere că Parlamentul a încălcat procedura de verificare a integrității candidaților, cît și ce de investire a Guvernului.*

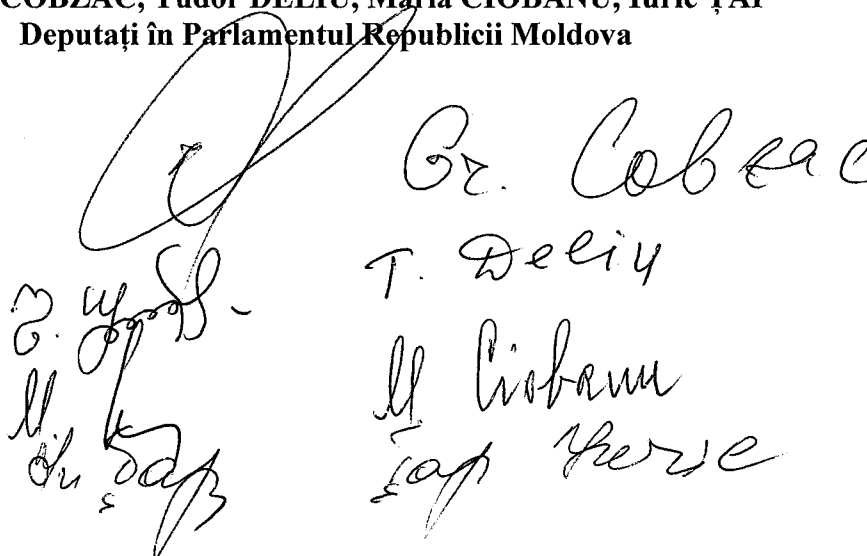
4) Exercițarea controlului constituționalității art. 29 alin. (3) al Regulamentului Parlamentului și declararea acestuia ca fiind neconstituțional, în lumina prevederilor consfințite în art. 34 și art. 73 ale Constituției Republicii Moldova.

Anexe:

- 1) Proiectul Hotărârii Parlamentului nr. 34 din 20.02.2017 (semnat de 4 deputați) – 148 file;
- 2) Proiectul Hotărârii Parlamentului nr. 134 din 03.05.2017 (semnat de 4 deputați) – 21 file;
- 3) Procesul-verbal al ședinței Biroului Permanent nr. 1 din 20.01.2016 – 7 file.

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

Grigore COBZAC, Tudor DELIU, Maria CIOBANU, Iurie ȚAP
Deputați în Parlamentul Republicii Moldova

Gr. Cobzac
T. Deliu
M. Ciobanu
Iurie Țap

³² Și anume, asupra: Prim-Ministrului, a doi miniștri (unul în funcție, și un fost ministru al acestui Guvern), a doi conducători a instituțiilor subordonate: Serviciul Vamal și Î.S. „Poșta Moldovei”;

³³ În sensul jurisprudenței Înaltei Curți, HCC nr. 4 din 22.04.2013;

³⁴ Raportul de alternativă a Comisiei de Anchetă pentru verificarea Î.S. „Poșta Moldovei” în legătură cu informațiile referitoare la organizarea de către angajații întreprinderii a transportărilor ilegale, în afara Republicii Moldova, a substanțelor interzise” (Remarcă*: semnat de către 4 deputați din 9, Așa numitul raport de bază nici nu a fost înregistrat în Parlament. Iar un deputat a refuzat să semneze oricare document):

<http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3625/language/ro-RO/Default.aspx>